તુર્કી-તલવાર

ઉર્ફે

ગાઝી સલાહુદ્દીન

પબ્લીશર—અબ્દુલ વકીલ અબ્દુલજલીલખાન
માલિક-વકીલ બુક ડીપો.
મોહમદઅલી રોડ—એહમદાબાદ.

કાબિલેદીદ બનામે ખુદા નયાડ્રામા

તુર્કી-તલવાર

ઉર્ફે

ગાઝી-સલાહુદ્દીન

મુસન્નિફે

બુલબુલે શીરીં મકાલ શાઇરે નાઝુક ખિયાલ બાકમાલે

સુખનવરાને ગીરામી મુન્શી આગા સૈયદ

અસગરઅલી સાહબ "અસગર" નિઝામી

કે પુરઝોર કલમસે

પબ્લીસર.

અબદુલ વકીલ અબદુલજલીલખાં

વકીલ બુક ડીપો.

મહંમદઅલી રોડ—અહમદાબાદ.

અમદાવાદ—પાનકોર નાકે ધી "ઓરીએન્ટલ" પ્રી. વર્કસમાં

ઇશ્વરલાલ મોતીલાલે છાપી.

ઇશાઅત ૨૦૦૦] દુસરી બાર [સને ૧૯૩૩

કીંમત ૦—૮—૦

તખતએ-નાટક.

મેલ પાર્ટ.

ગાઝી સુલતાન સલાહુદ્દીન........બેતુલ મુકદ્દસકા સુલતાન
(ફાતહે અઇયુબી)
શેખ અબ્દુલ્લાહ..............બેતુલ મુકદ્દસકા ગવરનર
મુસાપાશા..................તુર્કી ફોજકા સિપેહ સાલાર
તારકબે......................તુર્કી ફોજકા કરનલ
જમાલપાશા ....તુર્કી સરદાર
વફાદાર.......................શેખ અબ્દુલ્લાહકા નમકહલાલ નોકર
પોપ..........................રોમન કોમકા મઝહબી પેશવા
બેરઝાન.......................રોમન કોમકા સરદાર
પેતરિસે આઝમ..............રોમન ફોજકા કરનલ
રૂમલા ....રોમન ફોજકા સિપેહ સાલાર

કોમિક પાર્ટ.

ફાકેખાન......................બુકી બેગમકા શોહર
મી. જોકાબ...................બેહયા ખાનમકા આશિક

ફિમેલ પાર્ટ.

ઝુબેદાખાતુન ....શેખ અબ્દુલ્લાહકી બેગમ
વહીદાખાતુન ....શેખ અબ્દુલ્લાહકી લડકી
હસ્બેલા.........................એક રોમન હસીન લડકી
બુકીબેગમ ....ફાકેખાનકી બીબી
બેહયાખાનમ .. ..ફાકેખાનકી લડકી જોકાબકી માશુક

ઈનકે અલાવા કાઝી, સરદાર, સિપાહી, જલ્લાદ, ચોબદાર, રામિશગરાં, સહેલીયાં વગેરા વગેરા.

માલીક વકીલ બુક ડીપો.
મહંમદઅલી રોડ-અહેમદાબાદ.

કાબિલેદીદ   અનામેખુદા   મુકમ્મીલ

નયા ડ્રામા.

તુર્કી તલવાર

ઉર્ફે

ગાઝી સલાહુદીન.

બાબ પહેલા—સીન પહેલા.

અગલા મહેલ.

(સહેલીયોંકા હમ્દે ખુદા ગાના)

બારી કાયમ દાયમ બેહમતા ખાલિક રાઝિક તુ સબકા બારિક રહેમતકી બરસા અબ્રે રહેમત જા મૌલા હર કિયારી ફુલવારી ગુલકારીકા.

તેરે બન્દે હુ બન્દા નવાઝ
તુઝપર હમકો હરદમ નાઝ બેનિયાઝ કારસાઝ
ખુલ જાય રાઝ—અલ્લાહો અકબર બરતર—સરવર
બન્દા હે અદના તેરા "અસગર" હે પાલનહાર
તુ કિરદીગાર પરવરદિગાર સારે જગતકા

આખ પહેલા—સીન દુસરા.

જંગલમએ પહાડી.

(આના પોપકા)

પોપ—મયે કોન રોમન કોમકા એક મોઅજ્ઝ પેશવા મેરી આંખેં મુસલમાનોંકે નાપાક કદમોંકો બેતુલ મુકદ્દસકી પાક સર ઝમીનપર નહિં દેખ સકતીં હયેં મેંને ઉનકે રાસ્તે મેં વોહ કાંટે બીછા દીયે હયેં કે જીનસે ઉનકે દામનોંકી ધજીયાં ધજીયાં ઉડ જાયેંગી અબ વોહ વકત કરીબ હય કે મેરી આંખેં બેતુલ મુકદ્દસ કે હર એક મુકદ્દસ મુકામપર રોમન કોમકે ઝંડે લહેરાતે હુએ દેખેંગી મયેંને એક અન્જુમન કાયમકી હયે જીસમેં આજ બેતુલ મુકદ્દસકે મુસલમાનોંકા આખીરી ફેસલા હોગા મેંય ઉમ્મીદ કરતા હું રોમન કોમકે મોઅઝીઝકી મેમ્બર અન કરીબ શરીકે અન્જુમન હોકર દુન્યાકો બતાદેંગે કે વોહ.

અશઆર.

મઝ્હબમેં અપની તેગકે જોહર દીખાયેંગે
બાગકે હુએ ખિયાલસે આતિશ લગાયેંગે
ઉંચા હય જીસકા સર ઉસે નીચા દીખાયેંગે
ઇસલામકો વોહ હર્ફે ગલતસા મીટાયેંગે

[અન્જુમનકે ચન્દ મેમ્બરોંકા આના]

પોપ—આવ અય પાક મુકદ્દસ ઓર પાકીઝા દીલ રખને વાલો આવ.

બેરઆન—હમ અપને મઝહબી પેશવાકી ઇસ ઇઝઝત અફ્ઝાઇ કાતહે દીલસે શુક્રીયા અદા કરતે હયેં.

પોપ—મયેં તુમકો મુબારક બાદ દેતા હું કે અન્જુમન કો તુમ જયસે મોઅઝ્ઝ મેમ્બરોંકી સહુલીયતકા ફખ્રહાસિલ હયે. મેરે ભાઇઓ મેંય આપલોગોંસે સવાલ કરતા હું કયા રોમન કોમકા ખુન બર્ફકી તરેહ જમ ગયા હયે ? કયા ઉનકી તલવારોંકો ઝંગ આ ગયા હયે ?

કયા ઉનકે દિમાગ બેકાર હો ગયે હયેં ! યા ઉનકી આંખોકી બીનાઇને જવાબ દે દીયા હયે જો અપની ઝિયારત ગાહ બેતુલ મુકદ્દસકો દુસરોંકે કબ્જેમેં દેખ રહે હયેં બતાવ બતાવ મુઝે બતાવ કે કયા રોમન કોમકે બહાદરોંકે જોશો ખરોશ દબ ગયે–કયા ઉનકી હિમ્મતેં ઓર હોસ્લે પસ્ત હો ગયે જો અપની મુકદ્દસ જગેહકો મુસલમાનોંકે હાથોંસે આઝાદી નહિં દીલા સકતે અફસોસ ! અફસોસ !! સદ હઝાર અફસોસ !!! મયેં આફરીન કરતા હું ઉન મુસલમાનોં પર જો અપને મુકદ્દસ મકામાત દુસરોંકે કબ્જેમેં નહિં જાને દેતે ઓર અફસોસ હયે હમારી રોમનકોમ પર અપના એક મુકદ્દસ મકામ મુસલમાનોંકે પન્જેસે નહિં છુડા સકતે હમારી અન્જુમનકી આજ આખરી મીટીંગ હે. જીસમેં રોમન કોમ ઓર મુસલમાનોંકા આખરી ફેસલા હોના ચાહિંયે.

શએર.

ફાયદા હરગિઝ નહિં હર રોઝકી તકરાર સે
ફેસલા કિસ્મતકા હો બસ તેગે જોહર દારસે

બેરઝાન—મોઅઝઝીઝ બુઝુર્ગ અભીતક રોમન કોમકે વોહી હોસલે હયેં વોહી જોશો ખરોશ હયેં ઉનકી તલવારોંમેં વોહી બર્કી અસર મોજુદ હયે. વોહ ઝુરૂર અપના જોશ ગુસલમાનોંકો દીખાયેંગે ઓર અપની કોમકો મુસલમાનોંકે પન્જેસે નજાત દીલાયેંગે.

શએર.

તેગમેં બાકી અભીતક બર્કકી રફતાર હયે
ખુન પીને કે લીયે દુશ્મનકા યે તૈયાર હયે

પેતરિસે આઝમ—હમ અપને ઝબરસ્ત બાઝુઓંકી તાકત દુશ્મનોંપર આઝમાયેંગે ઓર અપને મઝહબી જોશકી આગસે ઉનકો જલાકર ખાકીસ્તિર બનાયેંગે.

અશઆર

આતિશ ફિશાં જો તોપ હયે ઉસકો ચલાયેંગે
ઇસ સર ઝમીંસે હર્ફે ગલતસા મીટાયેંગે

રમલા.

નિકલેગી જબ નિયામસે તેગે શરર ફિશાં
મુમકિન નહિં રહે કીસી દુશ્મનકા ફિર નિશાં
ચમકે વોહ તેગ દહેર પુકારેગા અલ અમાં
મુસ્લીમકા ઇસ જહાંનમેં રહેને ન દેં નિશાં

પોપ—શાબાશ અયે રોમન કોમકી આબરૂ રખને વાલો શાબાશ અગર આપ લોગોંસે અયસેહી જોશો ખરોશકા ઝુહુર હુએ તો ઝુરૂર અપને મુબારક ઈરાદેમેં કામીયાબ હો જાવગે. મયેં તુમકો રોમન મઝહબકે રૂસે ફતવા દેતા હું કે ચું કે યેહ લડાઈ માલો દોલતકે લીયે નહિં તખ્તો તાજકે લીયે નહિં બલ્કે ખાસ મઝહબી લડાઇ હયે, ઇસલીયે મુબારક હેં વોહ લોગ જો ઇસ મુકદ્દસ જંગમે તુમ્હારે હમરાહ હોકર દુશ્મનોંપર તલવાર ઉઠાએંગે.

શઅેર.

લડકર વો ખુદ કોમપે અપની મીટાએંગે
બદલા વોહ જાન દેનેકા ઉકબામેં પાએંગે

ઇસ્બેલા—મેંય અપને મહઝબી પેશવાકે ઇસ નાજાઇઝ જોશ ઓર ગુસ્સેકી જંગકો કભી મહઝબી જંગ યા જીહાદ નહિં કહે સકતી. બલ્કે ખુરીઆ સાઝિશ યા સાફ સાફ બગાવત કહેતી હું કયું કે મોજુદા મુસલમાની હુકુમતે એતુલ મુકદ્દસ કીસીકે મઝહબી ઉસુલોંમે રખના અન્દાઝ નહિં હયે હરએક કોમ અપની ઝિન્દગી અમન ઓર આઝાદીસે બસર કર રહી હયે. કયા કોઈ સાહબ યેહ બતા સકતે હયેં કે મોજુદા મુસલમાની હુકુમતને કીસી બેગુનાહપર ઝુલ્મ કીયા યા કીસી બે કુસુરકો ફાંસી દી યા કીસી કોમકો જલતી આગમેં ડલવાયા.

પોપ—નહિં.

ઇસ્બેલા—ફિર યેહ કયું મુસલમાનોંકે ખિલાફ ખુરીયા સાઝિશ ઓર બગાવત કી જા રહી હયે.

પોપ—હમ અપને મઝહબી કાનુનકે રૂસે અપને એક મુકદ્દસ મકામકો ગેર કોમકે કબઝેમેં નહિં દેખ સકતે. ઉસપર રોમન કોમકા દારો મદાર હયે.

ઇસ્બેલા—યેહ કોઇ તસલ્લી બખશ જવાબ નહિં.

પોપ—લડકી ઇસકા નામ હયે તરક્કીએ મઝહબ ઓર આઝાદીએ કોમ.

ઇસ્બેલા—નહિં બલ્કે યું કહો કે ઇસકા નામ મુખાલેફત ઓર બરબાદીએ કોમ હયે.

પોપ—લડકી ઓ લડકી તુ બેવકુફ હયે.

ઇસ્બેલા—મયેં બેવકુફ હું મગર ઇન અકલમન્દોંસે ઝિયાદ બેવકુફ નહિં હું જો આગકો દાવત દેકર અપના ઘર જલાના ચાહતે હયેં. બેજોકિ છત્તેમેં હાથ ડાલકર એક નઈ મુસીબત મોલ લેના ચાહતે હયેં. કયા તુમ બેતુલ મુકદ્દસકો ખુને નાહકસે ગુસલ દેકર પાક કરના ચાહતે હો. ગો મયેંભી રોમન મઝહબ રખતી હું મગર કસમ હયે મુઝે અપને પાક મઝહબકી કે મયેં કભી રાહે ઇન્સાફસે કદમ ન હટાઉંગી.

શએર.

આપને કી તરેહસે બયાં મેરા સાફ હયે
જોશો ખરોશ આપકા બિલ્કુલ ખિલાફ હયે

પોપ— ઓ લડકી તુ મઝહબી કાનુનસે ના વાકિફ હયે.

બેરઝાન—હમ અપને ઇરાદેસે હરગીઝ બાઝ નહિં આ સકતે, જબતક હમારી તલવારેં દુશ્મનોંકે ખુનમેં ન ડુબેંગી ઉસ વકત કભી હમ ચયેનસે ન બયઠેંગે.

અશઆર

ફિતરતસે અપની ચર્ખકો ચક્કરમેં ડાલ દું,
ગુસ્સેમે આલું શેરકી આંખેં નિકાલદું.
કુઝા સમઝકે સાતોં સમન્દર ઉછાલદું,
સીના ઝમીંકા ચીરકે પાની નીકાલદું.

પોપ—શાબાશ બહાદુર શેર સાબાશ બકનેદો ઇસ બેવકુફ લડકીકો બકનેદો.

(સબ જાતેં હયેં)

ઇસ્બેલા— ગાના.

ઉનકા હુઆ હયે દહેરસે અદલો વફાકા નામ
વિર્દે ઝબાં હયે આજકલ કેહરો દગાકા નામ
પહેલેસે સબ સખી કહાં-હાં વોહ અમીર હયેં
બદનામ કર રહે હયેં જો જુદો સખાકા નામ
લોગો બુરા ઝમાના હયે દુન્યાકો છોડ દ[illegible]
[illegible] નહીં હો લેતે રહો બસ ખુદાકા [illegible]

" અસગર " કા નામ સુનકે ઝબાંસે મેરી કહા
લેના નમેરે સામને ઉસ બે હયાકા નામ

(જાના)

સીન ખત્મ

બાબ પહેલા—સીન તીસરા.

કોમિક.

મકાને ફાકાખાન.

ફાકાખાન—નાદારી, નાદારી, મુફલીસી, મુફલીસી, મુફલીસીને ઇસ કદર ઘેરા કે તલાશે મ્આશમેં સુબ્હસે શામ, ઓર શામસે સવેરા-બદ બખ્તીને સુરત દીખાઇ ઓર ખુશ કીસ્મતીને મુંહ ફેરા, ફાકાકશીને આજ પુરે આઠ રોઝસે જમાયા હુઆ હયે ડેરા-પેટમેં મરોડ, પસલીમે દર્દ, ઝબાંપે છાલે, ઓર આંખોંમેં અંધેરા, અયે અલ્લાહ મીયાં યેહતો બતલા કે કીસ તરેહ ગુઝર હોગા મેરા બે રોઝગારીકી માર હુંઇ, બદ કીસ્મતી જાન લેનેકો તૈયાર હુઇ, તમામ દીન મહેનત મઝદુરી કરકે ચાર આને કમાએ, તો એક આના વોટર ટેકસ, લેટન ટેકસ, ઇન્કમ ટેકસ, વગેરા વગેરાકી સરકાર તલબગાર હુઇ.

અશઆર.

અબ ઝિન્દગીકી હમકો ન દુન્યામેં આસ હયે
બીન પયસે આજ અપની તબીયત ઉદાસ હયે
અપની તો કયા બિસાત હયે જો બી. એ. પાસ હયે
ઉસકી બી જેબ ખાંલી હયે કોડી ન પાસ હયે

ભુકીબેગમ—ઇસ ઝિન્દગીપે ફીટકાર, અયસે જીનેપે ખુદાકી માર ખુદા જાને કહાં મરગયા નિખટુ મુરદાર.

ફાકાખાન—(પબ્લીકબે) સુનલીજીયે હમારી તારીફ હયે સરકાર.

ભુકીબેગમ—ગઝબ ખુદાકા ન ઘરમેં પાની, ન હંડીઆમેં દાલ. ન ચાવલ ન આટા ન પયેરમેં જુતી ન સરપર દુપટ્ટા, ન પેટકો

રોટી ન તનપે દુપટ્ટા; ન પિટારીમેં છાલીયા ન ઝરદા ન પાન, ન ચુના નકત્થા, અયસી ઝિન્દગીપર ખુદાકી માર અયેસે મીયાં પર હઝાર લાનત લાખોં ફિટકાર, ઉલ્લુ. ગધા, ખબીસ, મુરદાર, પાજી, નાહન્જાર.

ફાકાખાન—(પબ્લીકસે) સુનતે રહીયે, યેહ સબ હમારી કીર્તીયાં હેં સરકાર.

ભુકીબેગમ—ખુદા કરે યેહ બુઢ્ઢા મરે.

ફાકાખાન—આમીન

ભુકીબેગમ—અલ્લાહ કરે ઉસ નિગોડે મારેકે બદન મેં કોળ ફુટે

ફાકાખાન—સુમ્મા આમીન.

ભુકીબેગમ—અયે અલ્લાહ યેહ મન્હુસ નિખટ્ટુ ઝરૂર મરજાય તો મયે કરલું કોઇ તરેહદાર ફેશનેબલ દીલદાર.

ફાકાખાન—(પબ્લીકસે) યેહ બી નોટ કર લીજીયે સરકાર (ભુકીસે) આદાબ અર્ઝ હયે, મેરી મેહરમો હમરાઝો ગમખ્વાર.

ભુકીબેગમ—આ મુવે નિખટ્ટુ કલન્દર ચિડીમાર.

ફાકાખાન—(પબ્લીકસે) યેહ બી નોટ કર લીજીએ સરકાર.

ભુકીબેગમ—લા, કુચ્છ ખાનેકો લાયા. યા. યુંહી ચલા આયા.

ફાકાખાન—બીબી, અબ શાહજહાંકી નૈયત બદલ ગઇ હયે પહેલે એક ગન્ના તોડા તો લુટીઆ ભરગઇ અબ દસ તોડેં તો કટોરા નહિં ભરતા.

ભુકીબેગમ—મુવા. બાદશાહોંકા ઝિક્ર કરતા હયે મસખરા પન દીખાતા હયે કમાનેકો નહિં જાતા હયે.

ફાકાખાન—પર બનના તો બનાવ કમાઉ તો કયસે કયા કીસી ભંગીકા ટોકરા ઝાડુ લેકર કમાને જાવું, યા બાઝારસે ભીક માંગ લાઉં. કોઇ નોકર ન રખ્ખે તો ઝબર દસ્તી કીસીકે ગલે પડજાઉં.

ભુકીબેગમ—ભીક માંગો, ટોકરા ઉઠાવ, બાડઓંકો ચુલ્હેમેં જાવ મગર હમારે વાસ્તે ખાના લાવ.

ફાકાખાન—કીસીકા ગલા છાંટું. ડાકા ડાલું. સરકારી બેંક લુટ લાવું. જો તુમ્હેં ખીલાઉ.

ભુકીબેગમ—હયે. હયે. તેરી બોટીઆં ખાઉં તેરી હડીયાં ચબાઉં તેરે હોતોં. સોતોંકા ખપાઉં તુઝપર સાત શબરાતકી ઝાડું. મુએ. બેહયા, ચોરોંકે ટોને, સદકે કે નારીઅલ; શોહદે, ગન્દે, ભંગી મોચી. ચમાર.

ફાકાખાન—(પબ્લીકસે) યેહ બી નોટ કરલીજીયે સરકાર.

(ભુકીબેગમ ફાકાખાનકો મારતી હયે.)

બેહુયાખાનમ—હયેં, હયેં, યેહ કયસા શોરો પુકાર, કયું અબ્બાજી મીજાઝ તો ખુર સન્દ હયે.

ફાકાખાન—દેખો બેટા મેરી પુસ્તપર તુમારી માંને કયા લીખ્ખા હયે.

ભુકી—હાં. હાં. ઇસિકો દીખા. યેહી તેરી બડી દર્દ મન્દ હયે.

બેહુયા—અબ્બાજી કયા લીખ્ખા હયે.

ફાકા—યેહી કે રાસ્તા મરમ્મતકે લીયે બન્દ હયે.

બેહુયા—અમ્માંજી ભલા લડને ઝગડનેસે ફાયદા, પુઝુલ રહેતી હયેં આપ બરસરે પયેકાર.

ફાકા—યેહી તો મયેં ભી કહેના હું બર ખુરદાર.

બેહુયા—મેરે અબ્બા આપ ગભરાએં નહિં, આજ મેંને એક નએ ફેશનેબલ જેન્ટલમેન આશિકસે દોસ્તાના પએદા કીયા હએ, યેહ દેખીયે દસ દસકે પાંચ નોટ મોહબ્બતકી સાઇ મેં દીયે ગયે હયેં યેહ લીજીયે પચાસ રૂપે, ઓર લાઇએ ખાનેકો કટલેસ, ઓર મટન ચાંપ-વ-કેક-બિસ્કીટ, સોડા વોટર, નીરક ડઝન બોતલે બ્વિસ્કી જાનયાડયુ માર.

ફાકાખાન—પબ્લીકસે યેહ ભી નોટ કરલીજીયે સરકાર,

બેહુયા—બસ યેહ સબ ટેબલ પર કરીનેસે ચુનેંગે, ઓર ઉસપર કોન કોન,બેઠેંગે, હમ ઓર હમારી અમ્માંજી, ઓર હમારે પ્યારે અબ્બા, ઓર પચાસ રૂપે દેને વાલા દીલદાર.

ફાકા—(પબ્લીકસે) યેહ ભી નોટ કરલીજીયે.

બેહુયા—અમ્માંજી પડોસમેં રાય બહાદુર, સામસ્રૂપકી લડકી કો એક મેમ પઢાને આતી હયેં, અગર મેં ભી અંગ્રેઝી સીખલું તો કોઇ હર્જ હયે.

ભુકી—નહિં. હર્જ કાહેકા હયે.

બેહુયા—બસ તો અંગ્રેજી પઢકર ગટપટ ગટપટ બોલેંગે કોટ ઓર જાકીટ પહેનેંગે, ઉતાર ફેંકેંગે ખદળકા કુરતા ઓર ઢીલી સુલવાર.

ફાકા—(પબ્લીકસે) યેહ ભી નોટ કરલીજીયે.

બેહુયા—બોલ બાબકી સેર અપને સાહબ બહાદુરકે હાથમેં હાથ ડાલકર કરેંગે, ઓર હમારા નામ હોગા મિસીઝ બી. એચ. કોલટાર.

ફાકા- તો બસ બેડા હો જાયગા પાર (પબ્લીકસે) યેહ બી નોટ કરલીજીએ સરકાર.

(ગાના બેહયાખાનમ ઓર ફાકેખાનકા મીલકર)

હમ ડીયરસે યું બોલેંગે યહે ખદર હમકો ભાતા નહિં કયું જાકિટ. ગવન ઓર ઇંગ્લીશ હેટ તુમ મેરે લીયે મંગાટા નહિં કટલેસ ચાંપ કારી અન્ડા રાઇસ તુમ કીસ વાસ્તે પકવાટા નહિં (ફાકાખાન) યેહ કટલેસ ચાંપ મેં લગી હયે યાં ઘરમેં આટા દાલ નહિં, હમ ખાલાસે યેહ બોલેગા ઓ ફાધર માધર મત ગભરા તુમ બોલના મેરે ડીયર કોકયું વનહન્ડ્રેડ તુમ લાટા નહિં યેહ જીસકી કમાઉ બેટી હો, ઉસકો કોઇ ઘાટા નહિં.

(ગાતે ગાતે દોનોંકા અંદર જાના)

સીન ખતમ

બાબ પહેલા-સીન ચોથા.

મેદાને—જંગ.

બેરઝાન—હાં, અય બહાદુરાને રોમન, કીલ્લા શિકન તોપકા રૂખ બેતુલ મુકદ્દસ કે ફોલાદી કીલ્લેકી તરફ મોડદો, ઉસકી આહન-પોશ દીવારોંકો તોડકર મિસ્માર કરદો, ઓર અપને દુશ્મનોંકો જો ઇસકી ચાર દીવારી મેં અપના ઝિન્દગી અયશો આરામસે બસર કર રહે હયે. તબાહો બરબાદ કરદો.

શએર.

દુશ્મનકો જોશો ગુસ્સેકે આસાર દીખાદો,
હાં, ઇસ કીલ્લેકો અબ તે ડદો બુન્યાદકો ઢાદો.

(કીલ્લેપર ગોલાબારી કરના શેખ અબ્દુલ્લા હાકમે બેતુલ મુકદ્દસકા આના.)

શેખઅબ્દુલાહ—આહ—તબાહી. બરબાદી. સીતમ. કહેર, યહે કયસી શરારત હયે, કયસી બગાવત હયે.

શએર.

વાકિફ નહિં હું મયેં કીસી નામો નિશાનસે,
મુઝપર જલાયેહ ટુટી હયે કયા આસ્માનસે.

એરઝાન—અયે હાકમે બેતુલ મુકમદ્દસ હોશિઆર હોજા કે તેરી તબાહીકા ઝમાના કરીબ આ ગયા, હમ તુઝપર ઔર તેરી કોમપર વોહ ઝુલ્મો સીતમ તોડેંગે, કે જીસસે ઝમીનો આસ્માન પનાહ ચાહેંગે.

શએર.

ઇસ સર ઝમીંપે ખુનકા દરીઆ બહાયેંગે,
કરકે કલમ તુમહારે સરોંકો દીખાયેંગે.

શેખઅબ્દુલ્લા—બસ ખામોશ અયે બુઝદીલોકે સરદાર ખામોશ વર્ના યાદ રખ ઇસ ગુસ્તાખીકા જવાબ ઝબાને તેગસે દીયા જાયગા કયા તું મુસલમાનોંકી હિમ્મતેં કમ સમઝતા હયે, ઉનકે હોસલે પસ્ત જાનતા હયે, ઓ બેવકુફ યેહ ખિયાલ અપને દીલસે નીકાલદે, નહિ બલ્કે યેહ ખિયાલ રહે, કે વોહ ઇસ્લામ કે નામ પર અપની જાને કુરબાન કરનેકો હર વકત તૈયાર હયે, મગર મયેં તુમસે દરયાફત કરતા હું, કે તુમ લોગોંને જો બગાવત પર કમર બાંધી હયે યેહ કીસલીયે ? કયા તુમકો મોજુદા મુસલમાની હુકુમતસે કોઇ સદમએ અઝીમ પહોંચા હયે.

એરઝાન—નહિં.

શેખ—ફીર કીસલીયે !

એરઝાન—ઇસલીયે કે હમ ઔર હમારી આંખે મુસમાનોંકો બેતુલ મુકદ્દસ પર હુકુમત કરતે નહિં દેખ સકતી, ઇસ લીયે હમ તુમ્હારે નાપાક કદમોંસે બેતુલ મુકદ્દસકો પાક કરના–ઔર રોમન કોમકો આઝાદ કરના ચાહતે હયેં.

શેખ—કયા મુસલમાનોંકી મોજુદા હુકુમતને તુમારે મઝહબી ઉસુલો મેં કોઇ રખ્ના અંદાઝીકી હયે. યા કીસીકો બે ગુનાહ સતાયા હયે યા તુમારે સાથ ઝુલ્મો જબ્રસે કામલીયા હયે.

એરઝાન—મેરે પાસ ઇસકા યેહી જવાબ હયે, કે જીસતરહે ઇસ સર ઝમીનકો તુમને હાસિલ કીયા હયે, ઉસી તરેહ હમભી ઉસકો

હાસિલ કરનેકે લીયે તૈયાર હો ગયે હયેં, જબ તક ઇશ પાક મુકામસે તુમકો ન નીકાલ દેંગે, ઉસ વકત તક હમ અપની તલવારોંકો મીયાન મેં ન છુપાએંગે.

શએર;

ફાયદા હાસિલ નહિં કુચ્છ રોઝકી તકરારસે,
ખુનકા દરીઆ બહેગા તેગે જોહર દારસે.

શેખ—કોનસી તલવારેં કયા વોહી જો ઇસલામી બહાદરોંકે કદમોંપર અપના સર ઝુકા દેતી હયે—જો સામને આકર મુસ્લીમ દીલાવરોંકી ઇતાઅત કુબુલ કર લેતી હયેં.

શએર.

અદબ ઇસિશામકા હર શયને જબ મદ્દે નઝર રખ્ખા,
કમાને હાથ જોડે તેગને કદમોપે સર રખ્ખા.

બેરઝાન--હમારી તલવારે નહિ હયે જો બુલન્દ હોકર પસ્ત હો જાયેંગી,

શએર.

મેદાંસે યેહ ન જાયેંગી દુશ્મનકો છોડ કર,
નીકલેગી દીલકો ચીરકર પહેલુકો તોડ કર.

શેખ—મગર ઓ બુઝદીલ નુમા યેહ તો બતલા કે યેહ કોનસા ફાયદા હયે, કે જીસપર તુમને અમલ કીયા હયે, કયા ઇસીકા નામ જવાંમર્દી હયે, કયા ઇસીકા નામ બહાદુરી હયે, કે ખુફીઆ સાઝિશ કરકે લોગોંકો વરગલાના, ઓર એકાએક ડાકાઝનીપર આમાદા હોજાના, બહાદુર હમેશા બહાદુરીસે લડતા હયે શેર ભી સામને આકર વાર કરતા હયે.

શએર.

બુઝદીલ હયે વોહ જો કરતા હયે ધોકેસે વારકો,
મારેગા જબ શિકારી--જગાકર શિકારકો.

બેરઝાન—જીસ વકત શિકારી શિકારપર આમાદા હોતા હયે, ઉસ વટત સોતે જાગતેકા ખ્યાલ મદ્દે નઝર નહિં રખતા બલ્કે અપને શિકારકો નિશાના બનાનેકી તરકીબમેં મક્રો દગાકો ભી કામમેં લાતા હયે.

શએર.

મક્રો દગાસે કરતે ન દુન્યામેં રાજ હમ,
શાહે જહાં ન હોતે ઝમાનેમેં આજ હમ.

શેખ—યહે બહાદુર ઓર જવા મર્દકા કામ નહિં, બલ્કેકઉન બુઝદીલ કમીને ડાકુઓં ઓર બદમાશોંકા શેવા હયે, જીન કે બુઝુર્ગોને ઝમાનએ સલફસે યેહી પેશા ઈખ્તીયાર કીયા હયે.

શએર.

કરનેકા ઝુલ્મો જોરહી આમાદા વોહ રહે,
મક્કો દગાકે ઝીનેપે અસ્તાદા વોહ રહે

બેરઝાન—તુમારે ઇન સવાલોંસે યેહ ઝાહીર હોતા હયે, કે મુસલમાનોંકે હોસ્લે પસ્ત હો ગયે હયે, ઓર વોહ જંગમે તલવાર ઉઠાનેસે આજીઝ આ ગયે હયે, હિલે ઓર હવાલેસે અપની જાન બચાના ચાહતે હયે.

શએર.

અબ ઝકપે ઝક ઉઠાઓગે તુમ મેરે હાથસે,
હરગીઝ અમાં ન પાઓગે તુમ મેરે હાથસે.

શેખ—ખામોશ ઓ બદ અવસાન, કયા બકતા હયે શયતાન તેરે ખ્યાલને મુસલમાનોંકો કીસ તરેહ બુઝદીલ જાન લીય હયે, તું નહિં જાનતા કે મુસલમાનોંકી એ પનાહ તલવારેં મેદાને કારઝારમેં જબ સિયાનસે બાહિર નીકલતી હયેં તો ખુનકી નદીઆં બહાદેતી હયે ઓર ઉસમેં સુર્ખ મચ્છલી બનકર તેરતી હયેં અબ દેખના.

શએર.

ચલકર ગલોંપે દુશ્મનોંકે ઠહેર જાયગી.
દરીઆએ ખુમેં લાલપરી તેર જાયગી.

બેરઝાન—અગર તુ મુસલમાનોંકો દિલાવર ઓર બહાદુરકે નામસે યાદ કરતા હયે, તો તેગસે કામલે ઝબાનકા થામ લે.

શએર.

જલ્લાદકે પન્જેમેં ગીરફતાર દીખાદે,
વોહ કોનસી તલવાર હયે એકબાર દીખાદે.

શેખ—લે હોશિઆર અયે તેગે જોહરદાર દુશ્મને ઇસ્લામકા ખુન પીનેક લીયે હોજા તૈયાર.

શએર.

ઈસ્લામકી અબ ઝબકા કુચ્છ રંગ દીખદે,
એક વારમે અગીયારકા ચો રંગ દીખાદે.

(દોનોં લડતે લડતે અંદર ચલે જાતે હયે ઓર એ શેખ અબ્દુલ્લા મએ સાહબઝાદીકે આતી હયે)

ઝુબેદાખાતુન—મેરા ઝઈફ શોહર.

વહીદાખાતુન—મેરા ગરીબ બાપ.

વફાદાર--બસ બાનુ સાહિબા યહાં ન ઠયરેં આપ.

ઝુબેદા--આહ અફસોસ.

વહીદા--અબ હમ કહાં જાયેંગે.

ઝુબેદા--બહેન જહાં કીસ્મત લે જાયગી.

વફાદાર--ચલો ચલો બાનુ સાહેબા યહાં ન ઠયરો.

(રમલા મેમ્બરે ગેમન અન્જુમન આતા હયે)

રમલા--કરલો ગીરફતાર.

વફાદાર—બસ ખબરદાર.

(ફેર કરતા હયે, રમલા ઝખ્મી હો જાતા હયે, વફાદાર મલ્કા ઓર શેહઝાદીકો લેકર ફરાર હોજાતા હયે, દુસરી તરફસે બેરઝાન ઓર શેખ અબ્દુલ્લાહ લડતે હુએ આયે હયે શેખ અબ્દુલ્લાહ બેરઝાનકો મગલુબ કરતા હયે, પેતિરિસ આકર ફેર કરતા હયે, શેખ અબ્દુલ્લાહકા હાથ ઝખ્મી હોતા હયે)

પેતરિસેઆઝમ--યેહી હયે હાકિમે બેતુલ મુકદસ ગીરફતાર કર લો.

બેરઝાન--ઉખાડદો ઉખાડદો મુસલમાનોંકે મનહુસે કીલ્લેકો જડ બુન્યાદસે ઉખાડદો બેતુલ મુકદ્દસકો મુસલમાન આઝાદીકો ઉજાડદો.

શેખ--આહ વહીદા વહીદા પ્યારી બેટી વહીદા.

શએર

ગરદીશસે આસમાનકી હયરાન રહે ગયા
બેટીકો દેખનેકા ભી અરમાન રહે ગયા.

(જાના)

સીન ખતમ.

બાબ પહેલા-સીન પાંચવા.

કોમીક

(બેહયાખાનમકા ગાતે હુએ આના.)

બેહયાખાનમ—કયસે કટેંગી નીગોળી રતીયાં રોય કીસસે કહું દીલકી બતીયાં ઓ માઈ ગૉડ-કયસે.

ઓ માઈ ઈંગ્લીશ જેન્ટલમેન તેરે દર્શકો તરસે હેં નયેન, બ્યુટીફુલ બંગલા, ઇલેકટ્રીક ફેશન, કટલેસ, ચાંપ ઓર ઇંગ્લીશ વાહન કી હોવે નસીબ દિન રતીયાં.

હાય કીસસે કહું દીલકી બતીયાં.

(નસર)

ફેશન, ફેશન આજ કલ જીધર દેખો ફેશનકી પુકાર હય, નાટક વાલોં કે તમાશોંમેં ફેશનકી ભરમાર હય.

શએર

હાં લેંગા ચોલી કુરતેકા અબ બાયકોટ હયે
ફેશનકા ઇસ ઝમાનેમેં અબ હાઇ બાટ હયે

(આના મીસ્ટર જાકોબકા)

જાકોબ— શએર.

બયઠે બીઠાએ આજ તબીઅત ઉચાટ હયે
કીસને ચઢા દીયા તેરે ગહરીપે ટાટ હયે

બેહયાખાનમ—કોઇ માઇ લોઅન

જાકોબ—યસ માઇ ડીઅર.

બેહયા—ડીઅર મુબારક હો મેંને આપકે દીયે હુએ પચાસ નોટ અપને ફાધર કો દીયે, ઓર ઉન્હોંને ચુપકેસે લે લીયે.

જાકોબ—આવ ઇસી ખુશીમેં મેરે સીનેસે લગ જાવ, મેરી સ્વીટ હાર્ટ ઓર ગોરે ગોરે ગાલોંકા એક બોસા દો દીલદાર.

બેહયા—એક બોસા તો કયા બલ્કે હજાર લો ખુશીસે મેરે ગમખ્વાર

[ગલે મીલના ઓર બોસે લેના]

[ફાકાખાનકા આના ઓર દોનુંકે દેખકર]

ફાકાખાન—[પબ્લીકસે] યહભી નોટ કર લીજીયે સરકાર હત તેરી ફેશનપર હઝાર હઝાર ફીટકાર.

જાકોબ—[બેહયાસે] તો કયા આપકે વાલિદ બિલ્કુલ રઝામન્દ હયેં.

ફાકાખાન—[ખુદસે] બીલ્કુલ.

જાકોબ—[બેહયાસે] કયા આપકે વાલિદકો મુઝ જયસા જેન્ટલમેન દામાદ પસન્દ. હયે

ફાકા—[ખુદસે] બરાબર.

બેહયા—પ્યારે આપ જયસા દામાદ અગર ચીરાગ લેકર ઢુંડતા તો ભીહાં મીલેગા

ફાકા—[ખુદસે] લાહોર કે ચિડીયા ઘરમેં

જાકોબ—તો કયા મેં ઉમ્મીદ કર સકતા હું કે આપ ઉમ્રભર મેરી હોકર રહેંગી.

બેહયા—ઓયસ **શએર**

ધી ગ્રાસ ઇઝ ગ્રીન ધી રોઝ ઇઝ રેડ
વૅલ આઇ-એમ-યોરટિસ આઇ એમ ડેડ

જાકોબ—ઓ અયસા હયે તો

શએર

ટુકિસ અયે મિસ ઇઝ કવાન્ટડ
બ્લિસ ટુમિસ અયે કિસ ઇઝિ બેડ
સો બૅાય આર મિસ ડોન્ટ મિસ
ધી બ્લીસ ફોર વેટ યુ ડુબ્લા મેટ

ફાકાખાન-બેહયાખાનમ-ઓર જાકોબ તીનોંકા મીલ કર ગાના.

ગાના

દેખો ફેશનકી હરસુ બહાર ફેશન ફેશન ફેશન
ફેશન પે હમ નિસાર વેલ ડીઅર જાકોબ.
તુમપર મેં સો જાનસે હું નિસાર
ડારલિંગ ડારલિંગ
ગીવ મી જલ્દી ગાલોં પ્યાર
યેહ ભી નોટ કર લીજીયે કરકાર.

[તીનોંકા અંદર જાના.]

સીન ખત્મ.

બાબ પહેલા–સીન છઠ્ઠા.

લાશોંવાલા મેદાન.

(ખુનમેં સર તેરતે હુએ નઝર આતે હયેં)

ઝુબેદા- બહાદુરાને ઇસ્લામ ભેડ ઓર બકરીઓંકી તરેહ ઝુબ્હે હો ગયે, ઇસ્લામપર સર તક કુરબાન કર દીયા, અપની ઇઝઝત ઓર ઇસ્લામી શુજાઅતકો હાથસે ન છોડા; દુશ્મનોંકે મુકાબિલેમેં જવાં મર્દી ઓર દીલેરીસે કામ લીયા, આહ ! દુશ્મનાને ઇસ્લામને શ્હીદા યાને ઇસ્લામકી લાશોંકો ઠોકરોંસે પામાલ કીયા બુડહે, જવાન ઓર માસુમ બચ્ચોંપર ઝુલ્મો સિતમ રવા કીયે, કયા અયે આફતાબ તુજમેં ઇતની ગરમી નહિં, જો અપની હિદ્દતસે દુશ્મનાને ઇસ્લામકી હસ્તીકો જલાદે, પહાડોંકી ચોટીઓંપર કયામ કરને વાલે પત્થરો કયા તુમમેં ઇતની તાકત નહિં ! કે દુશ્મનાને ઇસ્લામકી હસ્તીકો ચકની ચુર કરદે, ઓ ખુદા–ઓ ખુદા–ઇન ઝાલમોંસે અપને મહેબુબકી પ્યારી ઉમ્મતકા ઇન્તે કામ લે, ઉન મઝલુમ જાનનિ સારોંકા બદલ લે. જીન્હોંને તેરે નામ પર અપની જાનકો કુરબાન કર દીયા–અપને ઘર ઉજાડે–ઓલાદ બરબાદ કી; ઓર તુજકો શાદ કીયા, ઓ ખુદા–ઓ ખુદા, યેહ વોહ લોગ હયેં.

શઅેર

શહીદે કોમ હયેં હસ્તીસે હોકર સેર હોતે હયેં
તરાઇમેં લહુકી કીસ જાઝેસે શેર હોતે હયેં

વહીદા—અમ્મીજાન કયા ઇશ જંગલકી ઝમીન લાલ હયે.

ઝુબેદા—નહિં. મેરી બચ્ચી તુ નહિં જાનતી કે યેહ કયું લાલ હયે, બેટી ઇસ ઝમીનકો ઇસ્લામી બહાદરોંકે ખુનસે ગુસલ દીલાયા ગયા હયે. યેહ ખુન વોહ ખુન પાક હયે, કે જો ઇસ્લામકે નામ–ઇસ્લામકી શાનપર–ઇસ્લામકી ઇઝઝત પર બહાયા ગયા હયે. અયે બહાદુર ઓર શરીફ શહીદો મયેં શરમીન્દા હું--કે તુમ્હારા પાક ખુન મેરે કદમોંકે નીચે આ રહા હયે. તુમારી રૂહોંસે ઉમ્મીદ રખતી હું કે

મેરે ઇસ્મે મુન્હેમા માફ કરેંગી બેટી ઇસ ઝમીનપર આહિસ્તા-આહિસ્તા કદમ રખ અયસા નહોકે કીસી શહીદકે ખુનકો તકલીફ પહોચે. દેખ દેખ બેટી ઇન્કો દેખ.

મુસદ્દસ

ઉઠતી હુઈ જવાની હરએક નવ નિહાલ હયે
ઇનકી મિસાલ દુન્આમેં મીલના મહાલ હયે
ઇનમેં કમાલ હોગા કભી વોહ કમાલ હયે
મરનેક બાદ તે ગયે અબતક ખિયાલ હયે
મિલ્લતકે વાસ્તે યેહ ફિદા જાન કર ગયે
ઇસ્લામ પે યેહ સરકો હયેં કુરબાન કર ગયે

વહિદા—અચ્છી અમ્મી-અબ્બા હમસે કબ મીલેંગે.

ઝુબેદા—પ્યારી બેટી, અગર દુશ્મનોંકે હાથસે બચ ગયે, તો ઇસ દુન્યામેં વર્ના કયા મતકે રોઝ જન્નતમેં મીલેંગે.

અશઆર

યેહ લીખ ચુકાથા કાતિબે કુદરત નવિશ્ત મેં
બરબાદ હોનાથા મેરે બખ્તે સિરશ્ત મેં
જીનેકા લુત્ફ કુચ્છ નહિં દુન્યાએ ઝિશ્તમેં
શોહરસે જા મીલુંગી રિયાઝે બહીશ્ત મેં

(એક તરફસે સિપાહીકા આના)

સિપાહી- યેહી હયે હાકિમે બેતુલ મુકદ્દસકી લકડી ઔર બીવી ગીરફતાર કરલો.

(દુસરી તરફસે વફાદારકા આન)

વફાદાર—ખબરદાર.

સીપાહી—તુ કોન.

વફાદાર—હાકિમે બેતુલ મુકદ્દસકા ગુલામ વફાદાર.

અશઆર-હોશો હવાસ આગે કહા અપના છોડકે.

ફેંકુંગા સબકો તનસે અભી તોડ ફોડકે.

બરછીસે દીલકો છેદુંગા પહેલુકો તોડકે,

પી જાવુંગા લહુ અભી ગરદન મરોડકે.

(નસર) જાવ જાવ અપના મુંહ લેકર વર્ના હસ્રિત ચલે જાવ વર્ના પછતાવગે ઔર મેરી ગરજદાર આવાઝવાલી પીસ્તોલકા નિશાન બન જાવગે.

સીપાહી—હમ યહાંસે ખાલી ન જાયેગે ઈસ ઓરત ઓર લડકીકો હમરાહ લેકર જાયેગેં.

વફાદાર—ઝબરદસ્તી ઝબરદસ્તીકા બચ્ચા.

શાએર—પલ ભરમેં તેરે કિસ્સેકો કરદુંગા પાક મયે.

ખંજરસે તેરે સીનેકો કરદુંગા ચાક મયે

સીપાહી—હમ રોમન કોમકે બહાદુર હયેં અપની ઝીદસે બાઝ નહિં આ સકતે.

વફાદાર—તો બસ સમઝ લો કે તેગે ઇસ્લામ ઓર અરબ કે એક અદના બહાદુરકી તલવારકા વાર.

(ચાર સીપાહી ઓર આતે હયેં)

સીપાહી—બસ ખબરદાર

વફાદાર—આવ સામને તુમ ભી બદકાર.

(વફાદાર ચાર સીપા હીયોંશે લડતા હયે એક સીપાહીકી તલવાર ગીરજાતી હયે. શુએદાખાતુન તલવાર ઉઠાકર દુસરે સીપાહીસે લડતી હયે, બેરજાનકે સીપાહી મગલુબ હોતે હયેં, દો નયે સીપાહી બેરઝાનકે આતે હયેં. વહીદા વફાદારકા પીસ્તોલ નીકાલકર ઉનપર ફાઇર કરતી હયે)

સીપાહી ૫—ખબરદાર.

વહીદા—(ફાએર કરકે) ચલ જહન્નમ મુરદાર

સીપાહી ૬—હયેં યેહ કયાં કીયા લે મેરા વાર સંભાલ.

વહીદા—લે તુ ભી મુરદાર [મારતી હયે]

સીપાહી—હાય ઝાલિમને માર ડાલા.

બાકી સીપાહી—અમાન અમાન જવાબે વાદા

વફાદાર—બોલો ઇસ્લામકા બોલ બાલા ઓર દુશ્મનોને ઇસ્લામકા મુંહ

વહીદા—કાલા.

[તીનોંકા અંદર જાના]

(ડ્રાપ સીન.)

બાબ દુસરા—સીન પહેલા.

અંન્જુમને-રોમન કોમ.

રામિશગન— ગાના.

હાં...ખુમસે ભરો મએ અહમરકે જામ
પીએ પીલાઓ મુદામ
હાં...ખુમસે ગુલ છરરે ખુબ ઉડાઓ...
જામપે જામ લુંટાઓ પીલાઓ હાં...ખુમસે
હુએ મુસ્લીમ પે રોમન ફતેહયાબ—પીઓ પીલાઓ
ઉડાઓ શરાબ, લાઓ શરબ પીલાઓ શરાબ
હાં......લાઓ શરાબ......હાં...ખુમસે

(નસર) રામિશગરોંકા જાના)

પોપ—હાં અએ સરદારને કોમ રોમન મયેં તુમકો મુબારકબાદ દેતા હુ...કે તુમને અપને મઝહબ ઓર કોમકી આબરૂકો દુન્યામેં દોબાલા કર દીયા. રોમન અન્જુંમનકા નામ મિસ્લે આફતાબ ચમકા દીયા, ઓર દુશ્મનોંકો દીખલા દીયા, કે રોમન કોમકા અભીતક વોહી દોર દોરા હયે. શાબાશ, આફરીન, મરહબા, બેશક તુમને અપને બુઝુ-ગોંકી રૂહોંકો રાહત પહોંચાઇ, ઓર અપની જાએ મુકદ્દસકો દુશ્મનોંસે છીન લીયા.

શાએર—બતાયા તુમને દુન્યાકો કે અયસા કામ કરતે હયેં બહાદુર ઇસતરેહ દુન્યામેં અપના નામ કરતે હયેં

બેરઝાન—યેહ જો કુચ્છ હુઆ હમારે મોઅજીઝ પેશવાકી દુઆ ઓર મઝહબી જોશકી મદદસે.

શાએર—સદ શુક હએ રકીબકા સબ સીના ચાક હયે
બેતુલ મુકદ્દસ આજ બગવતસે પાક હયે

પેતરીસ—રોમન બહાદુરોંકી તલવારોંને વોહ ખુનકે દરીઆ બહાય કે દુશ્મનોંકે સર ઉસમેં તેરતે હુએ નઝરઆય.

શાએર—તેગેં ઉબલ રહીથીં કે દરીઆ થા મોજ પર
સબ સચ યેહી હયે અપના મુકદ્દર થા ઓજ પર

રમલા—દુશ્મન હમારી તેગસે બેજાન હો ગયા
ઔર ઉસકી કાટ દેખકે હેરાન હો ગયા

પોપ—અચ્છા સિવાયે હાકિમે બેતુલ મુકદ્દસકે તમામ ગીરફતાર શુદા મુસલમાનોકો મઝહબી અદાલતકે રૂબરૂ બુલાયા જાય, ઔર રોમકે કાનુનકી રૂસે કતલકા હુકમ સુનાયા જાય.

શએર—મકતલમેં લએ જાયેં ગિરફતાર આજ સબ
અપની સઝાકો પહોંચે ગુનેહગાર આજ સબ

બેરઝાન—બહાદુર રમલા જાવ ઔર ઉન અસીરોંને બલાકો પકડકે દેતે હુએ લાવ.

રમલા—બહોત ખુબ

પોપ—મેં ખુશ હું કે આજ મેરી આંખેં કિલ્લએ બેતુલ મુકદ્દસ પર રોમન ઝન્ડા ઉડાતે હુએ દેખ રહી હયેં.

રમલા—ચલો અયે ગુનેહગારો, હમારે મઝહબી પેશવાકે આગે સર જુકાવ, ઔર જિન્દગી ચાહતે હો તો રોમન મઝહબ પર ઇમાન લાવ

મુસલમાન ૧-સરદાર—હમ મુજાહેદીને ઇસ્લામ હયેં હમારા તન મન ધન સબ ઇસ્લામ પર કુરબાન હયેં.

શએર—આજ મુરદન ભી કીયા ઇન્સાફકે સાથ જાયગા
જાન જાએ તો મુબારક મગર ધર્મકે સાથ

મુસલમાન ૨-સરદાર—શએર

હમ શીદાએ કોમ ઔર જાંબાઝે ઇસ્લામ હયેં
મોતસે ડર જાયેં જો વોહ ઔર હી ઇન્સાન હયેં
નામ પર ઇસ્લામકે સો જાનેં ભી કુરબાન હયે.

મુસલમાન ૩-સરદાર—હમ ચાર દીનકી જિન્દગીકો ઇમાન દેકર મોલ લેં યેહ ગેર મુમકીન હયે,

શએર—ડર નહિં સકતે કભી હમ તેગે બે ઇમાનસે
નામ પર ઇસ્લામકે કુરબાન હયેં સો જાનસે

પોપ—બસ ખામોશ રહો. ઝિન્દગી ઔર મોત દોનોં મેંસે એક ચીઝ માંગો.

બેરઝાન—જવાબ દો ચુપ ન રહો.

સબ મુસલમાન—હમ સબકો મોત મંઝુર હયે.

સબ—મંઝુર હયેં

પોપ—અચ્છા. મેમ્બરાને અન્જુમન આપકો ફેસલેકા ઇખ્તીયાર હયે.

બેરઝાન—ઇન બેઇમાનોંકે લીયે સઝા બસ દાર હયે

રમલા—દાર હયે

પેતરિસ—બેશક દાર હયે, પેતરિસકી તલવાર ઇનકા સર સર ઉડાનેકે લીયે હર વકત તૈયાર હયે.

ઇસ્બેલા—પ્યરો-ઝરા ફીર ગોર કરો, ઉસ હાકિમે મુલકકે ખોફસે ડરો.

શએર-ન યેહ ઝુલ્મો સિતમ તોડો ખુદાકો મુંહ દીખાના હયે.
ન ફુલો હુકમરાતી પર નહિં યકસાં ઝમાના હયે
અગર યેહ આર્જિ જાતે હયેં તો ફીર કલ તુમકો જાના હયે
નહિં રેહના હમેશા યાં યેહ દુન્યા છોડ જાના હયે

બેરઝાન—ઇસ્બેલા યેહ તુ કયા કહે રહી હયે.

ઇસ્બેલા—જો કુચ્છ કહે રહી હું સચ કહે રહી હું, તુમ લોગોંને વોહ ઝુલ્મ કીયા હયે. કે ઉસકી મિસાલ દુન્યાકી ત્વારીખકી વર્ક ગરદાની કરનેસે નહિં મીલ સકતી.

તુમને બેગુનાહ ગુબ્હે-જવાન, ઓર માસુમ બચ્ચોંકો મક્કો દગાસે મોતકે ઘાટ ઉતારા હયે, બતાઓ જવાબ દો, ઓરતોંકો કતલ કરના, શીરખ્વાર બચ્ચોંકો નેઝકી નોંકપર ઉડાના, કયા તુમ્હારે મઝહબમેં જાઇઝ હયે, અગર અયસા હયે તો. (ઇસ્બેલાકા તેવરી બદલના) તુમ્હારે દીનકો મેરા સલામ-ઉસસે હઝાર દરજ્જે બહેતર હયે, મઝહબે ઇસ્લામ દુન્યાકો જબ તુમ્હારી મક્કો દગા બેહદ જફાકી ખબર માલુમ હોગી તો રૂએ આલમકે મુસલમાનોંકે સીનોમેં ઇન્તી કામકી આગકે શઓલે ભળક જાયેંગે ઓર ઇસ કદર બુલન્દ હોંગે કે ખુદાકી સુરતમેં તબ્દીલ હોકર તુમકો બરબાદ કર દેંગે મુઝે બતાઓકે ઉસવકત કયા કરોગે. કે જીસ વકત ઉનકે ફોલાદી હાથ ખન્જરકે કબઝે પર ઓર ખંજર તુમ્હારે સીનેંપર હોંગે, મલેકુલ મોત તુમારી રૂહેં કબ્ઝ કર રહા હોગા ઓર હસરત બેકસીસે તુમારે હાલપર આંસુ બહાતી હોગી.

બેરઝાન—અગર હમ ઉનકી તલવારોંસે ડરતે યા ઉનકે ખુંખ્વાર ખંજરસે ખોફ ખાતે હોતે તો આજકે દીન બેતુલ મુકદ્દસકી

સર ઝમીન પર રોમન ઝન્ડે ન લહેરાતે હોતે. હમ ખુદ બહાદુર હયેં. ઉનસે બઢકર દીલાવર હયેં.

ઇસબેલા—અગર તુમ બહાદુરીકા દમ ભરતે હો તો ઇનકો આઝાદ કરદો કયું કે બહાદુર હમેશા બહાદુર દુશમનકે સાથ મહેરબાનીકા બરતાવ કરતા હયે.

શએર-ઇન્સાનીયતસે કામલો ઇસમેં હી નામ હયે,
દુશમનપે રહેમ કરના બહાદુરકા કામ હયે

બેરઝાન—મુઝસે ઇસ કિસ્મકી દરખાસ્ત કરના ફુઝુલ હયે મુસલમાનોંકે લીયે રહેમ યા ઇન્સાફ ચાહના યેહ તુમારી ભુલ હયે.

શએર રહેમ ઓર ઇન્સાફકો હમ જાનતે મુતલક નહિ;
હોંગે યેહ અલ્ફાઝપર હમ માનલે મુતલક નહિ.

ઇસ્બેલા—જોશ ઓર ગુસ્સેસે કામ લેના ખોફનાક નાદાની હયે હમદર્દી કરના ફર્ઝે ઇન્સાની હયે.

શએર-ઝુલ્મ કરનેકી કસમ તુમકો ન ખાની ચાહીયે,
સાથ દુશમનકે હમેશા મહેરબાની ચાહીયે.

બેરઝાન—મયેં અપને ઈરાદોંકો હરગીઝ નહિં બદલ શકતા.

પોપ—બેશક હમારા હુકમ બિલ્કુલ નહિં ટલ સકતા.

શએર-જે કહે રહા હું સમઝોકે ગુફતાર સાફ હયે.
આએ અગર ફરીશ્તા ભી ઈન્કાર સાફ હયે.

પેતરિસ—બસ તકરાર હટાવ [મુસલમાનોંસે] અયે બે ઇમાનો મેરી તલવારકે આગે અપને સર ઝુકાવ.

સરદાર—૧ શોકસે.

શએર-કાટલો ગરદન હમારી અબ વફાકે નામ પર.
જાન દા ભી કુરબાન હયે સબકી ખુલક નામ પર.

સરદાર—૨ તોબા હયે અબ ખુદાવા ગુનાહોકે બાબમેં,
ગરદન કટાકે આતે હયેં તેરી જનાબ મેં.

સરદાર—૩ કર તનસે સર જુદા યેહી કારે સવાબ હયે.
ઇસ સરકા તનપે રહેના નિમયત અઝાબ હયે.

ઈસ્બેલા—કયું બે ગુનાહોંપે યા ખુદા યેહ જફા હુઈ,
બેતુલમુકદ્દસ આજસે બસ કરબલા હુઇ.

બેરઝાન—તુ કયું બોલતી હયે.

ઇસ્એલા—એ ગુનાહોંકી હમદર્દીકે લીયે, દેખ ઉસ ખુદાસે ડર જીસકે યેહ બન્દે હયે.

પોપ—બન્દે હયે મગર બિલ્કુલ ગંદે હયેં.

રમલા—જાહિલ હય બેવકુફ હયેં અન્ધે હયે.

પોપ—લડકી તુ ખામોશ રહે.

ઇસ્એલા—નહિં મયેં ઔર ઝોરસે ચિલ્લાઉંગી, ઇનિકી મદદકે લીયે ઇનકે સચ્ચે ખુદાકો બુલાઉંગી. ઇનિકે હાદી, ઇનકે રહેનુમા હબીબે કીબ્રીયાકે પાસ ફરીઆદ લેકર જાવુંગી.

બેરઝાન—જા. જા. જીસકો દીલ ચાહે બુલા.

ઇસ્એલા—દિખા. દિખા. અયે મુસલમાનોંકે ખુદાએ વાહિદ કોઇ કરીશ્મા દીખા; મયેં સચ્ચે દીલસે કહેતી હું કે અગર તેરી બરકત તેરી રહેમત, તેરી કુદરતસે યેહ બેગુનાહ બચ ગયે તો મયેં તેરેપર કુરબાન હો જાવુંગી, ઔર તેરે હબીબ. અહેમદ મુજતુબા. મોહમ્મદ મુસ્તુફા (સ્રલ) પર સદ્દક દીલસે ઇમાન લાઉંગી.

પોપ—બસ ખામોશ જિયાદા ઝબાન ન ચલા,

ઇસ્એલા—ઓ ખુદા. ઓ ખુદાવન્દા.

શએર—ફસે હયે દામમેં સૈયાદકે યારબ બચા જલ્દી
નમુના અપની કુદરતકા હમેં મવલા દીખા જલ્દી.

(સીનકા ટ્રાન્સફર હોના એક અઝદહેકા રોમનકી તરફ દોડતે હુએ આના રોમનોંકા ભાગ જાના)

સબ મુસલમાન—શુક્રે અલહમ્દો લિલ્લાહ.

ઇસ્એલા—લાઇલાહા ઇલિલલ્લાહે મોહમદ્દુદ રસુલલ્લાહ.

(ઇસ્એલાકા મુસલમાન હોના પરદેકા આહિસ્તા આહિસ્તા ગીરાયા જાના.)

સીન ખત્મ.

બાબ દુસરા—સીન દુસરા.

સંગીન જેલખાના.

(૦)

(શેખઅબ્દુલ્લાહ હાકિમે બેતુલ મુકદ્દસકા મુકેઇયિદ નઝર આના.)

(ગાના)

ભેદ ઇસ જહાંકા ન પાયા.
કીયા લાખોને હી તલાશ..........................ભેદ.
જીનકો શહેનશાહ જગમેં બનાયા, ઉનકોહી દરબદર ફીરાયા.
કીયા લાખોને હી તલાશ......................ભેદ.
તોક ગલેમેં પાઉંમે બેડી, કીસ્મતને રોઝે બદ દીખાયા;
કીયા લાખોને હી તલાશ......................બેદ.
જીસકો કહા–તુ કહેદે અનલહક, સુલીપે ઉસકી ચઢાયા,
કયા લાખોને હી તલાશ......................ભેદ.

(નસર)—શુક્ર હયે ઉસ માબુદે હકીકીકા જીસને લફ્ઝે કુનસે એક આલમકો પએદા કીયા, આજ મયેં અપની કીસમત પર નાઝાં હું કે. ઉસને મુઝે ઉપ મઝિલે મકસુદ પર પહોંચાયા, જહાં વોહ બહાદુર જાતે હયેં, જો અપની કોમ ઓર મઝહબ ઓર વતનકે લીયે ખુદકો મીટાતે હયેં અપને ઘરોંકો બરબાદ ઓર ઓલાદકો કુરબાન કરતે હયેં. કયા મયે ઉમ્મીદ કર સકતા હું, કે અપની ઝવજા ઓર માસુમ લડકીસે ફીર કભી મીલુંગા નહિં, ઓર ન મુઝકો યેહ ખ્વાહિશ કરના ચાહિયે, અચ્છા અયે માસુમ લડકી વહીદા ઓર બાઅસ્મત બીવી તુમ દોનોંકો ખુદાકે સિપુર્દ કયા, જાવ જાવ અયે ફાની દુન્યાકે ખિયાલો ? મેરે દીલસે નીકલ જાવ, ઓલાદકી મોહબ્બત તુ ભી મેરે દીલસે કોસો દુર હોજા, ખુદાવન્દા મયે ઝિન્દગી નહિં ચાહતા, બલ્કે ઇસ્લામપર કુરબાન હોના ચાહતા હું, તાકે રોઝે મહેશર મુજકો દાવેર મહેશર કે સામને સુર્ખરૂઇ હાસિલ હો, ઓર મેરા નામ ઇસ્લામી જાંનિસારોંમેં લીખ્ખા જાય.

શઅેર–દેતા હયે જો શહીદોંકો બસ વોહી જામ હો,
દર્દે ફીરાકે યારકા કિસ્સા તમામ હો.
વોહ કામ મુઝસે હોકે ઝમાને મયેં નામ હો.
મરને કે બાદ રહેનેકો દારૂસ્સલામ હો.

(આના બેરઝાનકા.)

બેરઝાન—કયું અયે હાકિમે બેતુલ મુકદ્દસ કયા હાલ રયે.

શેખઅબ્દુલા—ઝિન્ગી વબાલ હયે, શોકે વિસાલ હયે.

અશઆર–જો ઇનકે દોરકા હમે કુચ્છ એતેબાર નહિં,
જુદાઈ મોતકી અબ હમકો ખુશગવાર નહિં.

કયામત આએ કે અબ તાબે ઇન્તીઝાર નહિં,
ફીરાકે યારમેં નાલાં હું મયે કરાર નહિં.

બેરઝાન—અયસી કયા દુશવારી હુઇ જો મરનેકી તૈયારી હુઇ.

શાએર—જબ યેહ દેખા હો નાહિં સકતે રિહા તદબીરસે.
ડર ગયે અબ યું કહો તુમ હથકડી ઝંઝીરસે,

શેખ—મયે અપને ઇરાદેમેં કામયાબી ચાહતા હું. યહે બહાદુરીકા ઝેવર પહેને હુએ ખુદાકે રૂબરૂ જાના ચાહતા હું..

શાએર—હમ વોહ હયે જો ખોફ ખાતેહી નહીં શમશીરસે
કોન ડરતા હયે તેરી ઇસ હથકડી ઝંઝીરસે.
હાં. ખુદાકે રૂબરૂ જાયે ઇસી તદબીરસે,
જાં. નીકલ જાયે હમારી અલ્લાહકી તદબીરસે.

બેરઝાન—કયા મોત વોહ ભી ખુદ કુશી ઇસીકા નામ બહાદુરી ઓર જવા મર્દી હયે.

શાએર—કરતે કરતે કોશિશેં જીસ વકત કાઇલ હોગયે.
ઇસ કદર દરદર ફીરે હરદરકે સાઇલ હોગયે,
બસ ન કોઇ જબ ચલા મરનેપે માઇલ હોગયે,

શેખ—દુન્યામેં જીસ તરેહ ખુશી ઓર ગમકા સાથ હયે, ઉસી તરેહ બહાદુરી ઓર મોતકા સાથ હયે.

બેરઝાન—મેરે ખિયાલમે જો ઇસ દુન્યામેં રહેકર અપની મોત ચાહતે હયેં. બસ સમઝલો કે વોહ બુઝદીલી ઓર કમ હિમ્મતીકી ચાદર ઓઢકર કબ્રમેં મુંહ છુપાના ચાહતે હયેં.

શાએર—બડા દીલ ચાહિયે દુન્યાકી હર ઝહમત ઉઠાનેકો,
દીયા ઇન લોગોંને ધોકા નયા સારે ઝમાનેકો
બહાદુર બનગયે, યુંહી ફકત દુન્યા દીખાનેકો,
કફન મુંહપર લીયા ઓર ચલદીયે ઉકબા બસાનેકો.

શેખ—જો લોગ દુન્યાકી હવસમેં ડુબે હયેં, ઉનકો હમેશા કબ્ર બુરી માલુમ હોતી હયે, જો લોગ દુન્યાકે અયશો અશરતમેં ઝિન્દગી બસર કર રહે હયેં, ઉનકો કબ્રસે ડર લગતા હયે, અઝાબકે ફરીશ્તે હાથોંમેં આતશી ગુરઝ લીયે આતે હયેં, તબ વોહ દેખતે રહે જાતે હયેં.

શાએર—જબ વોહ મઝે ચખતે હયેં દુન્યાએ ખ્વાબકે,
કહેતે હયેં લુત્ફ કયશે થે જામે શરાબકે,

કયા હોસ્લે હોં ઉનસે સવાલો જવાબકો,
મીલતી નહિં પનાહ સિવાએ અઝાબ કે.

એરઝાન--યેહ લોગોંકા જુઠા ગુમાન હયે, મરનેકે બાદ સઝાએ જઝાકે દફતર ખોલે જાતે હયેં. યેહ સબ ઢકોસલે હયેં ઓર કયા હયે.

શાએર—દેખા જો ગોર કરકે તો આયા યેહી નઝર,
દુન્યાકે જબ ખબર નહિં મહેશરકી કયા ખબર.

શેખ--જીસકો નેકો બદકી પહેછાન નહિં બખુદ વોહ ઈન્સાન નહિં બે ઇમાન હયે શયતાન હયે.

બરઝાન--બેયર જો કુચ્છ હો, તુમ બહાદુરહો શરીફ હો, તુમકો ઝરૂર મઆફીપર રીહાઈ મીલસકતી હયે. હાં મગર તુમકો હમારે મઝહબી પેશવાકે આગે સર ઝુકાના પડેગા. ઓર રોમન દેવતાઓંપર ઇમાન લાના પડેગા.

શેખ—બે ઇમાન કયા બકતા હયે, ઝિન્દગીકા લાલચ દેકર મેરા ઇમાન દગના ચાહતા હયે, કયા તુઝકો માલુમ નહિં કે જીસકે દીલમે ઇમાનકા ચિરાગ જગમગતા હયે વોહ ચન્દ દીનકી ઝિન્દગીપર હરગીઝ નહિં મરતા હયે.

એરઝાન--મગર જીસવતક ફનાકે ઝોંકે ઓર મોતકી આંધીયાં ચલતી હયેં. તો ઉસકા વોહ ચિરાગ ગુલહો જાતા હયે, હમારી અન્જુમમનકા ફેસલા તેરે લીયે ફાંસીકા હુકમ લીખ ચુકા હયે કલ તુઝકો ફાંસીપર ચઢાયા જાયગા ઓર તેરા ઇમાનભી આઝમાયા જાયગા.

શેખ--મુબારક હું મયે ઓર મેરી ઝિન્દગી જો ઇસ્લામકે નામપક કુરબાન હો,

શાએર-હાય ઇસ દુન્યામેં મયેં હસરત ઝદા ઇનસાન હું
હો અદા શુક્રે ખુદા કયસે મેં મયેં હેરાન હું
મોતસે ડરતા નહિં મેં સાહેબે ઇમાન હું
નામ પર ઇસ્લિામકે સોજાનસે કુરબાન હું

એરઝાન—સુન લીયા ફેસલા
શેખ—હાં
એરઝાન—મોત મંઝુર હયે
શેખ—બેશક
એરઝાન—જાનકી પરવા નહિં
શેખ—દુન્યાકી ચાહ નહિં

એરઝાન—ફીર સોચ

શેરા—સોચ લીયા

એરઝાન—ક્યા

શેખ—મોત

એરઝાન—અચ્છા મયેં જાતા હું-તેરે લીયેં ફાંસી તૈયાર કરાતા હું

શેખ—જલદી જા યેહ કીમતી વકત ઝાએન કર

શેખ— ગાના (ગઝલ)

સુના હયે આજ વોહ ખંજર લીયે તૈયાર બયઠે હયેં
યહાં ડર કીસકો હયે હમ જાનસે બેઝાર બયઠે હયેં
અગર વોહ પુછેં અબ દરબાં તો ઇતના ઉનસે કહે દેના
કફન બાંધે હુએ સરસે પસે દીવાર બયઠે હયેં
શહાદતકા હયે હમકો શોક હયે કહેદે કોઇ ઉનસે
કે અબ ઇસલામ પર સર દેને કો તૈયાર બયઠે હયે
અબસહો સોચમેં " અસગર " ઇસીકો કહેતે હયેં દુન્યા
બહોત આગે ગયે બાકી જો હયેં તૈયાર બયઠે હયેં

સીન ખત્મ.

બાબ દુસરા-સીન તીસરા.

અગલા જંગલ.

(ચંન્દ રોમન સીપાહીયોંકા આના)

સીપાહી ૧—હમ દીન ઓર રાત મુસલમાનોંકી તલાશમેં ફીર રહે હયેં જો મઝહબી અદાલત શે ફરાર હુએથે, મગર અફસોસ ઉનકા કોઈ પતા નહિં છે, મીલતા,

દુસરા—હાં યાર પોપકે હુકમશે મજબુર હયેં કયા કરેં

પહેલા—કયા ઉન મુસલાન કેદીયોંકો ન પાએં તો કોસી દરીઆ મેં ડુબ મરેં

દુસરા—વોહ દેખો સામનેસે તીન આદમી કોન નઝર ઉઠાએ ચલે આ રહેં હયેં

પહેલા—કહાં કીધર

દુસરા—વોહ દેખ ઉધર એક ઓરત એક લડકી એક જવાન મર્દ

પહેલા—ઓરત શેખ અબ્દુલ્લાહ હાકિમે બેતુલ મુકદ્દસકી બીબી ઝુબેદા ખાતુન હયે, ઓર લડકી ઉસકી વહીદા ખાતુન હયે.

દુસર—ઓર વોહ જવાંમર્દ

પહેલા—યેહ ઉનકા જાનિસાર ગુલામ હયે, બહાદુર વફાદાર ઈસીકા નામ હયે

દુસરા—હાં યેહ વોહી હયે જો ચાર સીપાહીયોંકો કત્લ કરકે ભાગાથા

પહેલા—હાં વોહી.

દુસરા—ઈસિકો કરના ચાહીયે ગીરફતાર

પહેલા—મગર કીસ તરેહ યાર અગર હમ દોનોંકો પાએગા તો ખુદાકી કસમ ચટની બનાયગા.

દુસરા—લો એક તદબીર મેરી સમઝમેં આઇ હયે,

પહેલા—કયા

દુસરા—જબ ઈસ પુલસે પાર જાને લગેંગે તો બસ ફંસ જાયંગે.

પહેલા—વોહ કીસ તરેહ.

દુસરા—પુલકા બીચવાલા તખ્તા અલગ કરદો, જબ ઓરત ઓર લડકી ઉતર જાય, ઓર–વફાદારકી બારી આય તો ફોરન તખ્ત ખીંચ લીયા જાય, કયું ભાઇ જા મારા

પહેલા—વાહ મેરે યાર

દુશરા—છુપ જાવો, વોહ આ રહે હયે,

(દોનુંકા છુપ જાના, વફાદારો વહીદા કામએ ઝુબેદા આના)

ઝુબેદા— ગાના (ઝુબેદાકા)

હમપર કુછ હયે કયસી બેદાદ યા ઈલાહી
તેરી દહાઈ મોવલા ફરીઆદ યા ઇલાહી
મેરા સુવાગ ઉજડા દીલદાર મુઝસે બીછડા
બરબાદ હો રહી હયે અવલાદ યા ઈલાહી...હમપર
ઝાલીમને ઝુલ્મ તોડા બચ્ચીકો મારા કોડા
ઈન ઝાલીમોંકો કરદે બરબાદ યા ઈલાહી
કીસમતકો રો રહી હું મુશકિલમેં ફંસ ગઇ હું

નાશાદ દીલકો કરદે અબ શાદ યા ઈલાહી
કીસકો સુનાવું જાકર ઉસકે સીવા મયેં "અસગર"
કર ગયેબસે હમારી ઈમદાદ યા ઇલાહી.

વફાદાર—બાનુ સાહેબા યેહ કયા હાલેઝાર હયે, તસલ્લી રખીએ એકસોકા હમેશા ખુદા મદદગાર હય.

વહીદા—અમ્મીજાન

ઝુબેદા—અમ્મી કીજાન કુરબાન

વહિદા—હમ જંગલોંમેં કબતક ફીરતે રહેંગે

ઝુબેદા—બેટી, જબ તક કીસમત ફીરાયગી

શએર—ત સકતી હી નહિં તકબીર કુચ્છ તકદીર સે
બસ નહિં ચલતા મેરી જા ગરદીશે તકદીર સે

વહીદા—અમ્મી પ્યારી અમ્મી આહ ભુક પીયાસ લગ રહી યહ.

ઝુબેદા—અયે ચર્ખ કજ રફતાર મુઝપર નહિં તો ઇસ માસુમ બચ્ચીકો હાલતપર રહેમ કર જો યેહ ભી નહિં જાનતી કે મુસીબત ઓર તકલીફ કયા ચીઝ હયે.

વફાદાર—ચલીએ બાનુ સાહેબા ઈસિ પુલસે ઉતર કર ઉસ દરખ્તકે સાયેમેં કયામ કરેંગે થોડી દેર આરામ કરેંગે.

(બાદલકા ગરજના બીજલીકા ચમકના મુસ્લાધાર બારિશ હોના)
(તીનોંકા પુલ પર ચઢના)

ઝુબેદા—આહ બાદલકીગરજ બીલીકી ચમકસે દીલ હીલા જાતા હયે,

વફાદાર—ઝરા કદમ હોશિઆરીસે રખીએગા.

વહીદા—ઉમ્મી પ્યારી ઉમ્મી (વહીદાકા પુલસે નીચે ગીરના)

ઝુબેદા—હયે હયે મેરી બચ્ચી ગીર ગઇ.

વફાદાર—ડયરીએ નહિં મયેં અભી લાતા હું સરકાર

ઝુબેદા—નહિં મયેં ભી આતી હું બહાદુર વફાદાર

પહેલા સીપાહી—(ઝાહીર હોકર) ઠયેર ખબરદાર

બેઝુદા—કોન ?

દુસરા સીપાહી—ચુપ.

(ઝુબેદાપર સીપાહીયોંકા તમનચા તાનના સબકા હેરતશે એક દુસરેકો દેખના)

ટેબલો.

સીન ખતમ.

બાબ દુસરા—સીન ચોથા

કોમિક

બુઢી બેગમ— ગાના

નિખટુ કહીંકા સિધાર ગંવાર

ભુકસે દુખ હું મયે લાચાર

નિખટુ ચપર ગટુ બજાર બટું ભાળેકા ટટુ

મુરદાર કીયા મુજકો ઝલીલો ખ્વાર હું લાચાર

આયે તો મુવેકી બોટીઆં ખાવું બન્દરીયા બનાકે

મયે નાચ નચાઉં—અયે વાહરે મીયાં બન્દર

કલન્દર મછન્દર ચુકન્દર કીયા મુજકો ઝલીલો ખ્વાર

નિખટુ કહાંકો સિધારા

(આના ફાકાખાનકા)

ફાકાખાના—(પબલીકસે) યેભી નોટ કરલી જીયે સરકાર

ભુકી—ડગ-ડમ-ડગ-ડગ-ડગ-ડગ

ફાકા—હિપ હિપ હુરે હિપ હિપ હુરે હિપ હિપ હુરે

ભુકી—કયું મુવે લાયા ખાનેકો કે નહિં બોલ તેરા કલેજા ખાઉં

ફાકા—બોલ મેરી બીલ્લી મીયાંઉં મીયાંઉં

ભુકી—મીઆઉ કે વોહ જો મેરે બચ્ચોને પચાસ રૂપે થે ઉસકા કયા લાયા મુરદાર નાબકાર નાહિન્જાર

ફાકા—(પબ્લીકસે) યેહ ભી નોટ કર લીજીયે સરકાર.

ભુકી—બોલ બોલ કોનસી અપની માં બહેનકો દે આયા.

ફાકા—કીસીકો નહિં

ભુકી—તો ફીર કહાં ગયે પુરે પચાસ રૂપે કલદાર

ફાકા—તીક્કી અન્દર નેહલા બાહર

ભુકી—હત તુજપર ખુદાકી માર

ફાકા—(પબ્લીકસે) યેહ ભી નોટ કરલીજીયે સરકાર (ભુકીસે) કયું ઘરમેં કોઇ રૂખી સુકી રોટી પડી હયે યા નહિં

ભુકી—(જુતી મારકર) લે હ અબોળી અસ્તરકા મલીદા ખાલે—એક દો તીન ચાર

ફાકા—યેહ બી નોટ કરલીજી સરકાર

(આના બેહયાખાનમકા)

બેહયાખાનમ—હયે-હયે-ફાધર, મધર યેહ ક્યસી તકરાર.

ભુકી—બેટા તેરે પચાસ રૂપે હઝમ કર ગયા. મુવા નામહી નહિં લેતા.

બેહયા—ઓ વેલ કોઇ પરવા નહિં હમ સલામત રહેં ઓર કમાલેંગે સો, દોસો, પાંચસો, હઝાર.

ફાકા—યેહ બી નોટ કરલીજીએ સરકાર

બેહયા—વેં-ફાધર, માધર ઇધરસે તુમ જાવ કયું કે અભી આતા હોગા હમારા પીયારા જેન્ટલમેન ઓર યે હુસ્નકા ખરીદાર.

ફાકા—યેહ બી નોટ કરલીજીએ સરકાર

(મીસ્ટર જાંકોબકા આના)

જાકોબ—હેલ્લુ હેલ્લો, મીસ બી. એચ. કોલટાર હાવુ આર યુ દીલદાર

બેહયા—આઇ. એમ. કવાઇટ વેલ મેરે સરકાર

જાકોબ—યેહ કોન લહેંગા ફરકાતી ફીરતી હયે નાબકાર

બેહયા—ઘર કી ભંગન હયે દીલદાર અરી જલ્દી જલ્દી ઝાડુ માર

ફાકા—યેહ બી નોટ કર લીજીયે સરકાર

જાકોબ—ઓર યેહ કોન હયે મેલે કપડેવાલા મુરદાર

બેહયા—યેહ બી મેરા એક ખિદમતગાર

ફાકા—યેહ બી નોટ કર લીજીયે સરકાર. મયેં ઇસકા નહિ બલ્કે ઇસકી માંકા હું ખિદમતગાર.

બેહયા—સ્ટોપ યુ પુલ ગધા ચમાર

ફાકા—યેહ બી નોટ કર લીજીયે સરકાર. હાયરે હિન્દુસ્તાન તુજપર ખુદાકી માર અવ્વલ નાદાર દુસરે બીબી મઝેદાર ઓર તીસરે ઇંગ્લીસકી જાલમેં ગીરફતાર અબતો કુએંમે ડુબકર મરજાના ચાહિયે પરવર દિગાર

(ફાકાખાનકા અપની બીબીકે સાથ જાના બેહયા ઓર જાકો-બકા મીલકર ગાના)

બેહયા—ચલો ડીયર વોકીંગનો ચલેં બીલરડ, થેટર બાઇસ્કોપ

જાકોબ—ઓઇ યસ ડારલિંગ

બેહુયા—વોયલકી ટર્શ લાના–વિસ્કી કી બોતલ લાના એન્ડ વોચ રાસ્કોપ

જાકોબ—ઓઇ યસ ડારલિંગ...........ચલો.

બેહુયા—છોડો દેસી. ફેશન બનાકર સજે કે યેહ ભી હયે ફેશન

જાકોબ—ડીવર જાના.

બેહુયા—લવન્ડર લાના, સેંન્ટકા સમકીટ પલેન્ટલ સોપ ચલો.

ગાતે દોનું કા અંદર જાના.

સીન ખત્મ

બાબ દુસરા--સીન પાંચવા.

જંગલ.

મએદરખ્ત ઓર ફાંસી

(આના વહીદા ઓર વફાદારકા)

વહીદા— (ગાના વહીદાકા)

તકદીરને માદરસે મુઝે મેરી છુટાયા.

ફરીઆદ ખુદાયા

ઝાલિમને ખુદાઇ મેં તેરી હમકો સતાયા.

ફરીઆદ ખુદાયા

મેંય બાપસે બીછડીથી પર અબ માંસે આ હું

મત પુછો કે કયા હું

ઇસ ચર્ખે સીતમગારને હય ખુબ સતાયા.

ફરીઆદ ખુદાયા

કલતક હમેં કહેતેથે શાહેનશાહ મગર આજ

કોડી કો હું મોહોતાજ

તકદીરકી ગર્દીશને હમેં દીન યેહ દીખાયા

ફરીયાદ ખુદાયા.

નસર—બહાદુર સરદાર ચચા વફાદાર મેરી અમ્મી મુઝસે બિછડાદો વોહ મુજકો બહોત યાદ આતી હયે

શએર—ન મુજકો ચૈન આતા હયે ન કુચ્છ ફરીયાદ આતી હયે
મીલાદો જલ્દ ઉમ્મીસે કે ઉમ્મી યાદ આતી હયે

વફાદાર—અયે મેરી આકા ઝાદી ન ગભ । આહોં ઝારી ન કર તેરી ફરીઆદસે કલેજા મુંહકો આતા હયે.

શએર—ન હો ગમગીન તુ ઇતની કે બેટી શાહઝાદી હયે
તેરે કુરબાન હો જાવું તુ મેરી આકા ઝાદી હયે

આહ અફસોસ એક ખુશી એક રંજ બેતુલ મુકદસકી સર ઝમીનસે લેકર ફરાર હુવાથા મગર અફસોસ તકદીરને ફીર વહીંલા ડાલા. ઓ ખુદા ઓ ખુદા તુ ઇસ આજીઝકી દુઆ કબુલ કર, ઇસકો ઇસકે માંબાપસે મીલાદે

વહીદા--(ચોંકકર) ચચા વફાદાર યેહ કયેસી આવાઝ હયે, ઓર યેહ ઉધરસે લોગ આ રહે હયેં

વફાદાર—કીધર બેટી કીધર

વહીદા—વોહ દેખો

વફાદાર—મેરી માસુમ શાહઝાદી દશ્મન તુમારે બાબાજાનકો ગીરફતાર કરકે શાય. યહાં ફાંસી દેનેકે લીયે લા રહે હયેં. અચ્છા લો યેહ ખંજર ઓર ઇસ દરખ્તપર ચઢ જાવ જબ સીટીકી આવાઝ સુન પાના, તો ફોરન ફાંસીકી રસ્સી કાટ દેના,

વહીદા—બહોત ખુબ. (વહીદા ખંજર લેકર દરખ્ત પર ચઢતી હયે ઓર બહાદુર વફાદાર છુપ જાતા હયે)

વફાદાર—મદદ મદદ અયે રબ્બે ઝુલ જલાલ મદદ તેરી હી વોહ તાકાત હયે, જો મઝલુમોંકો ઝાલિમોંકે પન્જેસે છુડાતી હયે, બે કરતેં બેબસોંકો સીતમ શુઆરોંકે દસ્તે સીતમસે બચાતી હયે.

શએર

વોહ દીલ દે આજ મયેં જોહર દીખાઉ અપની હિમતકે
બશર કચ્છ કર નહિં સકતા સિવાએ તેરી તાકત કે

(આના બેરઝાનકા)
મએ શેખઅબ્દુલ્લાહકો ગીરફતાર કીયે હુએ.
ઓર ચંન્દ સીપાહીયોંકે)

બેરજાન—દેખ એ ઝિન્દગીકે દુશ્મન ઓર ઇસ્લામકે દોસ્ત યેહી વોહ જગેહ હયે કે જહાં તુજકો ફાંસીદી જાયગી.

શેખઅબ્દુલ્લાહ—દેખ ચુકા

શએર—દહેરેમેં હો ગયા અબ જીનેસે બેઝાર મયેં
દો સઝા જલ્દી કે અબ મરનેકો હું તૈયાર મયેં

બેરજાન—અબ ભી અગર રોમન મઝહબ કુબુલ હો તો ઝિન્દગી અભી હુસુલ હો

શેખ—બસ—ખામોશ. ઓ બદ અવસાન ઝિન્દગીકો મોલ લું બેચકર ઈમાન નહિં નહિં અરબોંકી હરગિઝ અપસી નહિં હયે શાન ઓ નાલાયક ઇન્સાન મયેં ઝિન્દગીસે ઝિયાદા ઈમાનકી-પરવા કરતા હું

બેરજાન—જલ્લાદો ક્યા દેખતે હો, લટકાદો ફાંસી પર ચઢહા દો.

જલ્લાદ—ચલ હોશિયાર હો મરનેકો તૈયાર હો

શેખ—મયેં ખુદાકા શુક્રીયા અદા કરતા હું, કે ઉસને મુઝકો મેરે ઇરાદેમેં કામિયાબ કીયા, અયે ખુદાએ દોજહાં પયેદા કુન્નદશે ઝમીનો આસ્માં, તું મેરી જાનકે નઝરાનેકો કુબુલ કર ઓર મેરે ગુનાહોંકો માફ કર.

શએર— પાયા કભી ન ચયેન જહાંને ખરાબ મેં
આંસુ સદા રહે મેરી ચશ્મે પુર આબ મેં
તોબા હો અબ કુબુલ ગુનાહોં કે બાબ મેં
સરકો ઝુકાકે આયા હું તેરી જનાબ મેં

બેરજાન—કરદો ફિન્નાર

સીપાહી—તૈયાર

શેખ—પરવર દિગાર

વફાદાર—(ઝાહિર હોકર) ખબરદાર (ફાયરકરના) (સીટી-બજાકર)

બેરજાન—આહ ગોલી સીનેકે પાર (બેરઝાનકા મારા જાના)

સીપાહી—(ઝુબેદાકો ધક્કા દેકર) ચલ આગે મુરદાર

વફાદાર—કોન ખાતુને ઝિવિકાર (સીપાહીકો) બસ ખબરદાર

સીપાહી—ભાગો યાર

વફાદાર—યહીં હોજા ફિન્નાર (સીપાહીકા મરના)

(વફાદાર, ઝુબેદા, વહીદા શેખ વગેરાકા આપસમેં મીલના)

ટેબલો

ડ્રોપસીન

બાબ તીસરા—સીન પહેલા.

છાવની કેમ્પ.

(સુલતાન ગાઝી સલાહુદ્દીન ફાતહે અય્યુબીમએ તુર્ક સરદારને ફોજકા બયઠે દીખાઇ દેના રામિશગરોંકા ઔજીઓ ગરીબ અરબી નાચ કરકે દીખાના)

ર.નિશગરાં—અન્તા હબીબી, અન્તા નસીબી, અન્તા તબીબી.

(નાંચ કરના)

ગાઝીસલાહુદ્દીન—શુક્ર હયે, ઉસ પાક બે નિયાઝકા કે જીસકી મદદસે જંગે ઇસ્કીલાનકો સાથ ઇઝ્ઝત ઓર આબરૂકે સર કીયા. ઉસકે બાદ અનાને તવજ્જોહ બેતુલ મુકદ્દસકે મુસલમાનોંકી તરફ મુનઅતફકી, ઓર શેંકડો તકલીફેં ઉઠાકર યહાં તક પહોંચા. રોમન કોમકે હાથસે મુસલમાનોંકો જો તકલીફેં પહોંચી હયેં. ઉનસે મયેં રોમન કોમકી હાલતપર અફશોસ કરતાં હું, કે યેહ અપને પુરાને ખીયાલાતસે બાઝ નહિં આતે, હાલાંકે ઉનકા બચ્ચા બચ્ચા તેગે ઇસ્લામસે ખુબ વાકફ હયે, ઓર ઉનકે સરદારાને ફોજ ગાઝીયાને ઇસ્લામકે જોશ ખરોશકો અચ્છી-તરેહ જાનતે હયેં, કે જીસ વકત બહાદુર મુસલમાનોંકો જોશો ખરોશ આતા હય તો દુશ્મનોંકા કહીં પનાહ નહિં મીલતી, ઇસપર ભી યેહ અપની હિમાકતસે બાઝ નહિં આતે, કયા રોમન કોમ કભી કીસી વકત મેં ભી બાતહેઝીબ ઓર બાઇખ્લાક હોનેકા દાવેદાર કરાર દે સકતી હયે, હરગીઝ નહિં. મયેં ખુબ જાનતા હું કે યેહ લોગ મકો દગા ઓર ડાકાઝનીકે સીવા કુચ્છ નહિં કર સકતે.

મુસાપાશા—મયેં અપને બુઝુર્ગ મોઅઝ્ઝીઝ સુલતાન ગાઝીસે બાઅદબ ઇલ્તીજા કરતાં હું કે ઇસનાચીઝ ખાદિમકો હુમ્લેકી ઇજાઝત દી જાયે કયું કે મેરે સીનેમેં ઇન્તીકામકી આગ ભળક રહી હયેં. મેરી આંખોં કે સામને ઉન બે ગુનાહોંકે ખુનકા દરીયા લહેરેં માર રહા હયે, ઓર શહીદાને બયતુલ મુકદ્દસકી આવાઝેં કાનોંમેં ગુંજ રહી હય મેરા દીલ બેકસ મુસલમાનોંકા ઇન્તીકામ લેનેકે લીયે પહેલુમેં મચલ રહા હયે.

શાએર—દુશમનને દીકોં મયેં ખીંચ દુંગા દાર પર
નાઝ મુજકો હયે હમેશા તેગે જોહર દાર પર
હાથ મેરા જબ પડેગા કબઝએ તલવાર પર
ખુનકે છાપે પડેંગે હર દરો દીવાર પર

તારિકબે—આલી સુલતાને મયેં અપને બહાદુર જનરલકી રાયકી તાઈદ કરતા હું. ઓર હુઝુર અનવરસે દસ્ત બસ્તા મુલતમિસ હું. કે રોમન કોમસે મુસલમાનોંકા ઇન્તીકામ લેનેકી ઇજાઝત દી જાય કયું કે હમ ઉસ કદર હુઝુર કે જાંબાઝ હયેં સબ હુકમકે-મુન્તઝિર હયેં, જોશે ઇસ્લામ ઓર બે ગુનહોંકા ઇન્તીકામ ઉનકો ઉભારતાં હયે કે વોહ બાકનાક ઇન્તીકામલેં, કે દુશમન ભી યાદ કરેં.

અશઆર—ચરમે ઝહનમેં સેંકડોંકા નાર દીખાદે
હર દરસે અયાં મોતકે આસાર દીખાદે
દુશમનકો જોશો ગુસ્સેકે આસાર દીખાદેં
ઇસ્લામકી યેહ તેગે શરરબાર દીખાદેં
હાથોંકો જોશ હયે કે અભી ઇન્તીકામ લેં
મેદાને કાર ઝાર મેં મવલાકા નામ લેં.

ગાઝી—શાબાશ, આફરીન, મયેં ખુદાકે ફઝલો કરમ સે તુમ લોગોસેં યેહી ઉમ્મીદ રખતા હું, કે બહાદુરાને ઇસ્લામકી સરકોબી ઓર ગારતગરીમેં અપની જાને લડાદેંગેં ઓર અપની ચમકતી હુઇ તલવારોંસે બાકનાક ઇન્તીકામ કેઝરીએ રોમન કોમકા ખુન બહા દેંગે

શાએર—મયેં બેશક જાનતા હું તુમ બહાદુર હો દિલવર હો
નહિં કીમત લગા સકતા કોઇ તુમ વોહ બહાદુર હો

મુસાપાશા—હમ અપને આદિલ સુલતાનકા શુકીયા તેહે દીલસે અદા કરતે હયેં.

ગાઝી—મયેં આફરીન કરતા હું, મગર અયે બહાદુરાને ઇસલામ મયેં નહિ ચાહતા કે ઉસકે બન્દોંકા ખુન ઇસલામકી તલવારોંસે બહાયા જાય, બલ્કે મસ્લેહત ઓર ઇનસાની હમદર્દી કામમે લીયા જાય, મેરી રાય હયે કે એક હુકમનામા રોમન કોમકી અન્જુમનકો ભેજા જાય.

મુસાપાશા—હમ હુઝુર અનવરકે હુકમસે મજબુર હયેં, વર્ના હમારી પિયાસી તલવારેં ઝાલિમ રોમનોંકા ખુન પીનેકે લીયે, હરવકત તૈયાર હયેં.

ગાઝી—કાઝી સાહબ ઇસમેં આપકી કયા રાય હયે.

કાઝી—મયે જનાબકી રાયસે ઇત્તિફાક રખતા હું.

શએર—દુશમન ન માને આપકા કહેના મહાલ હયે
ગાઝીકા જો ખિયાલ મુનાસિબ ખિયાલ હયે

ગાઝી—અચ્છા સિપેહસાલાર તારિક તુમ જાવ, ઔર મેરા હુકમનામા અન્જુમને રોમન કોમકો પહોંચાવ ઔર ઉનકે ચન્દ મોઅઝ્ઝીઝ મેમ્બરોંકો લેકર હમારે પાસ આવ, મગર દેખના જોશો ખરોશકો થામ લેના નરમીસે કામ લેના.

તારક—જો હુકુમ હુઝુર. બજાનો દીલ મંજુર

(તારકબે હુકમનામાં લેકર જાતા હયે, ઔર સરદારાને ફોજ બારા બારી ફોઝી સલામ કરકે જાતે હયે)

સીન ખત્મ.

બાબ તીસરા—સીન દુસરા.

અગલા જંગલ.

—(૦)—

(આના શેખ અબ્દુલ્લાહકામએ વફાદારો, વફાદારે)

શેખઅબ્દુલ્લાહ—બહાદુર વફાદાર શુક્ર હયે, રબ્બેઝુલ જલાલકા કે ઉસ ઝાતે બારીને હમ સબકો એક દુસરેસે મીલાયા.

શએર—ઉસને સવાલ પુરા કીયા મુજ ફકીરકા
હયે લાખ લાખ શુક્ર ખુદાએ કદીરકા

રહેમ ફરમા રહેમ ફરમા અયે કાદિરે મુતલક હમારે હાલ પર રહેમ ફરમા, ઔર હમ બેકસોંકો દરબદર કી ઠોકરોંસે બચા.

શએર—ગિરફતારે બલા હયેં ઇસ બલાસે તુ રહા કરદે
મુસીબતકા હમારી યા ઇલાહી ખાતિમા કરદે

વહીદા—અબ્બાજાન કયા હમ કભી ઘર ન જાયેંગે યુંહી જંગલોમેં ખાક ઉડાતે ફીરેંગે.

શેખ—બહાદુર વફાદાર યેહ સામને કોન જવાન આ રહા હયે.

વફાદાર—યેહ તો કોઈ ઇસલામી બહાદુર માલુમ હોતા હયે.

શેખ—હાં ઔર ઇધિર હી આ રહા હયે

વફાદાર—ઇસકી ટોપી પર ઇસલામી નિશાન હયે શાયદ ગાઝી સુલતાન સલાહુદીન ફાત્હેએયુબા કી ફોજકા બહાદુર જવાન હયે.

શેખ—બેશક.

(આના મુસાપાશાકા)

મુસાપાશા—અસસલામુઅલેયકુમ

દોનો—વ અલયકુમ સલામ.

મુસા—આપ કોન લોગ હયેં ઓર કહાં કે રહેનેવાલે હયે.

શેખ—હમ મુસલમાન હયેં, ઓર બેતુલ મુકદસકે રહેનેવાલે હયેં

મુસા—મગર ઇસ જંગલ મયેં કયું હેરાનો પરેશાં ભટક રહે હો, કયા તુમારી કોઇ જાએ કયામ નહિં

શેખ—હમારી જાયે કિયામ સિવાયે ગોરકે ઓર કહીં નહીં હો સકતી.

મુસા—તુમારી મઝલુમ સુરતકો દેખકર મેરે દીલમેં કુદરતન હમદર્દીકા અસર પએદાં હુઆ હયે, લિલ્લાહ અપને હાલસે આગાહ કરો.

શેખ—ભાઇ મયેં ચિરાગે સહરી હું મયેં એક ઉજડે હુએ ઘરાનેકી યાદગાર હું.

શએર

ઝુકા જાતા હયે સાગર જીસ ઘડી લબરેઝ હોતા હયે
ભભકતા હયે ચિરાગે સુબ્હ જબ ખામોશ હોતા હયે

મુસા—આપકી બાતોંસે કલેજા શક હો રહા હયે, લિલ્લાહ અપના નામે નામી ઇસ્મે ગિરામીતો ફરમાઇએ.

શેખ—ભાઇ મુઝના મુરાદકો શેખ અબ્દુલ્લાહ કહેતે હયેં.

મુસા—કોન હાકિમે બેતુલ મુકદસ

શેખ—હાં વોહી બદ કિસ્મત.

મુસા—અફસોસ અયે ચર્ખે કજરફતાર તુઝપર હઝાર હઝાર ફિટકાર. મગર અયે શાહે નામદાર ન ગભરાઓ ફાત્હે આઝમ ગાઝી સુલતાન સલાહુદીન તુમારી ઇમિદાદકો આ પહોંચા.

શેખ—શુક્ર અલહમ્દો લીલ્લાહ.

મુસા—યેહ કોન હયેં.

શેખ—મેરી અયાલ. મેરી અવલાદ ઓર યેહ મેરા વફાદાર ગુલામ હય.

મુસા—બીસ્મીલ્લાહ આપ તકલીફ ફરમા કર કેમ્પમેં મેરે હમરાહ તશરીફ લે ચાલીયે.

શેખ—કેમ્પ કહાં હયે.

મુસા—વોહ સામને.

શેખ—બિસ્મીલ્લાહ.

વફાદાર— (ગાના)

ગાફિલ બન્દે ઇસ દુન્યામેં સોચ સમઝકર ગુઝરા કર
દુન્યા બાઝી ચોસર કી હયે. ઇસકો રોઝ ન હારા કર
નેકો બદકી ઇસ બાઝી મયેં ગોરસે રખ પહેચાન
ચાલપે જીતકી રહેકર કાયમ અપને નફસકો મારા કર

(દોહા)

જીસનેકી દુન્યામેં નેકી ઉસકા બેડા પાર હુઆ
ખોટા સોદા જીસને કીયા વોહ રૂસ્વાઝલીલો ખ્વાર હુઆ
દુન્યા સાયા ચલતા ફીરતા કયું તુ મન અટકાતા હયે
જગકો છોડદે ઉસકો પાલે બસ યેહ મનમેં ધારા કર

(જાના)

સીન ખતમ.

બાબ તીસરા–સીન તીસરા

અન્જુમને રોમન

[મેમ્બરાને અન્જુમનકા બાદકીશા કરતે નઝર આના]

સહેલીયાં— ગાના

જામ ચલે જામ ચલે જામ સાકીયા
દુન્યા મેં રહે જાયે નામ સાકીયા
લાના એક ઓર લે લીજે દોર
પીતે રહે સુબ્હો શામ–યેહી હો કામ
પીના પીલાના મઝે ઉડાના સાકી ઝરા જામ
ભર ભરકે લાના તેરા દુન્યામેં ચમકેગા નામ
ખુબ કરલે તુ નેકીકા કામ
હાં સાંકીયા રહે તેરા નામ.....................જામ

પોપ—મેમ્બરાને અન્જુમનમેં આપકો બહાદુર બેરઝાનકે મરનેપર મુબારકબાદ દેતા હું, ઔર ખુશ હું કે બહાદુર બેરઝાનને અપની જાન રોમન કોમકે નામપર કુરબાનકી મેરા ઇરાદા હયે, કે અનાને બેતુલ મુકદ્દસ પેતરિસે આઝમકે હાથમેં દે દી જાય ઉસને ઇસ મઝહબી જંગમે કમાલ બહાદુરીસે કામ લીયા હયે મેંય ઉમ્મીદ કરતા હું કે તમામ મેમ્બરાને અન્જુમન મેરી ઇસરાયસે મુવાફિકત રખ્ખેંગે.

રમલા—મેંય બેરઝાનકી કીસમતપે ખુશ હોતા હુએ ઉસકી મોતપે રશ્ક કરતા હું, ઔર પેતરિસે આઝમકો ઇસ ઓહદેકા હકદાર સમઝતા હું.

મેમ્બર ૩—મયેં આપકી તાઇદ કરતા હું.

મેમ્બર ૪—મયેં તાઇદે મઝેદ કરતા હું.

પોપ—હિપ હિપ હુર્રે

પેતરિસ—મયેં બહાદુર બેરઝાનકી કીસમતી પર ખુશ હોકર તમામ મેમ્બરાને અન્જુમનકા શુક્રીયા અદા કરતા હું.

સબ—હુર્રે હિપ હિપ હુર્રે

પોપ—અચ્છાતો મયેં બેતુલ મુકદ્દસકી ગવરનરીકી પેતરિસકો મુબારક બાદ દેતા હું.

સબ—હુર્રે હિપ હિપ હુર્રે

પેતારસ—મયેં ઉમ્મેદ કરતા હું અપની જાન બહાદુર બેરઝાનકી તરેહ રોમન કોમકે કદમોં પર કુરબાન કરુંગા. ઔર રોમન કોમકા નામ મિસ્લે આફતાબ ચમકાવુંગા.

સબ—હુર્રે હિપ હિપ હુર્રે

સિપાહી—તારક સિપેહ સાલાર બહેસીયતે સફીરે સુલતાન સલાહુદ્દીન ગાઝીકે અન્દર આના ચાહતા હયે

પોપ—આને દો

(આના તારક સિપેહ સાલારકા)

તારક—તુમારી અન્જુમનકો સુલતાન સલાહુદ્દીન ગાઝી ફાતહે એયુબીને યેહ હુકમનામા ઇરિસાલ કીયા હયે ઔર ચંન્દ મેમ્બરાને અન્જુમનકો તલબ ફરમાયા હયેં.

પેતરિસ—બહાદુર રમલા ઇસ હુકમનામેકો પઢ કર સુનાવ.

રમલા—બહોત ખુબ (પઢના)

મઝમુને હુકમનામા

તુમકો છતીલાદી જાતી હયે કે સુલતાન સલાહુદ્દીન ગાઝી ફાત્હે ઐયુબીકી તલવારસે ખબરદાર હો જાઓ, જો કે તમામ દુન્યામેં બીજલીકી તરેહ ગુંજ રહી હયે, શાયદ તુમ ઇસસેના વાકિફ હો, આજ વોહ મઝલુમ મુસલમાનોંકા ઇન્તીકામ લેને કે લીયે બેતુલ મુકદ્દસકી સર ઝમીનપર આ પહોંચા, ઔર જો ઝુલ્મો સિતમ તુમ લોગોંને ઉન શહીદાને ઇસલામ પર તોડે હયેં ઉંસસે વાકિફ હયે, લેકીન સુલતાન ચાહતા હયે, કે જહાં તક મુમકિન હો, સુલ્હે ઔર અમની કે સાથ કુલ મુઆમ્લા તૈય કીયા જાયલીહાઝા ચંન્દ મેમ્બરાને અન્જુમન યહાં આયેં, મસલેહતે સુલ્હે પર ગોર કર જાયેં, ઔર અદમ તામીલ હુકમ કોઇ બાઝપુર્સ ન હોગી તુમારે સાથ વોહી બોફનાક સુલુક કીયા જાવેગા, જો તુમને હમારી મઝલુમ કોમસે કીયા હયે, સોચલો. ઔર અન્જામસે વાકિફ હો જાવ. દસ્તખત. ગાઝી સુલતાન સલાહુદ્દીન ફાતહેઐયુબી.

પેતરિસ—ઓ હો, ઇસ કદર જોશ, કયા સુલતાનને અપની નઝર મયેં તમામ રોમન બહાદુરોંકો બુઝદીલ ઔર કમ હિમ્મત સમઝ રખ્ખા હયે

પોપ—પરવાહ નહિં એક કયા દસ ભી સલાહુદ્દીન સે મીલકર બેતુલ મુકદ્દસકો વાપિસ લેના ચાહેં તો ગેર મુમકિન હય.

રમલા—ઇસમેં કયા શક હયે.

તારક—મુઝકો જવાબ દેકર રૂખસત કીયા જાય.

પેતરિસ—કયું મોઅજઝીઝ બુઝર્ગ આપકી કયા રાય હયે

પોપ—મેરી રાયમેં બહાદુર રમલાકો દીગર ચંન્દ મેમબરોંકે હમરાહ ભેજા જાય, અગર સલાહુદ્દીનકી શર્તે માકુલ હોં તો મંઝુર કરેં વર્ના જંગકા પેગામ સાફ સાફ દે દેં

પેતરિસ—બેશક

શાએર—હર તરેહસે અન્જુમન ઇસ જંગકો તૈયાર હયે
વોહ ફત્હે પાએગા જીસકી તેગ જોહરદાર હયે

રમલા—કયા અન્જુમન મુજકો પુરે ફેસલેકા ઇખ્તીયાર દેતી હયે

પોપ—બેશક

પેતરિસ—હાં તુમકો પુરા ઇખ્તીયાર હયે, જાવ ડટ કર જવાબ દેના હરગીઝ બુઝદીલીસે કામ ન લેના

(રમલા દીગર ચંન્દ મેમ્બર મુસાપાસાકે હમરાહ જાતે હયે સહેલીયુંકા તલવારકા નાચ કરના પોપ ઓર પેતરિસ બાદાનોશી કરતે હયે)

સીન ખત્મ.

બાબ તીસરા–સીન ચોથા

કોમીક.

(આના ફાકાખાનકા બાળબાળાતે હુએ)

ફાકાખાન—એક તો ચિળચીડી બીવી ઓર દુસરે બેહયા બેટી અયસી અવલાદ ખુદા કીસીકો બી ન દે, કમબખ્તોંને નાક મયે દમ કર દીયા હયે. ઇસસે બહેતર હયે કે ખુદ કશી કરકે મર જાઉં; ઓર ઇસ બદનામીસે અપને આપકો બચાઉં. ગઝબ ખુદાકા ઇંગ્લીશ કાયદેકી રૂસે જીસ પર ચાહતી હયે ઉસપર મરતી હયે, મોહબ્બત કરતી હયે, મયે ઇમાનસે કહેતા હું કે અગર હિન્દુસ્તાન ઇંગ્લીશ ફેશન ન કરતા તો આજ ઇસ તરેહ ન નઝર આતા, મુફલિસો નાદાર, બેશક યેહ બી નોટ કરલીજીયે સરકાર. બસ આજ ઇસ રસ્સીસે અપના ગલા ઘોટુંગા, ઓર ખુદ કશી કરકે ઇસ બદનામીસે છુટ જાવુંગા,

(ગલા ઘુંટના ચાહતા હયે, બેહયા ખાનમ આતી હયે,)

બેહયા—હયે, હયે ફાધર યેહ કયા ઇસરાર

ફાકા—ચલ તેરે ફાધર પર ખુદાકી ફીટકાર.

બેહયા—અબ્બાજી આપ મુઝસે કીસલીયે હયે બેઝાર

ફાકા—અરી, યેહ કયા કીયા તુને ખુદદાર અપને દેસી કપડે છોડકર ઇંગ્લીશ ફેશન કીયા ઇખ્તીયાર

બેહયા—તો કયા આપ ઇસ લીયે ખુદકશી કરતે હયે ઇખ્તીયાર

ફાકા—હાં

બેહયા—અગર યેહ બાત હયે તો મયે ઇન ફેશનદાર કપડોકો ફાળકર ફેંક દેતી હું, ઓ ખદ્દળકો ઓઢની ઓઢતી હું, મેરે પ્યારે વાલીદ બુઝુર્ગવાર

ફાકા—યેહ ભી નોટ કરલીજીયે સરકાર

[બેહયા ખાનમ જાતી હયે]

(ભુકીખાનમ આતી હયે)

ભુકી—સો મીયાં મુબારક આજ એક હફતેસે મયેંને ચરખા કાંતના શુરૂ કરદીયા હયે, યેહ દેખો લાલા રામદયાલ બઝઝાઝસે મઝદુરી લાઇ હું, રૂપે પુરે ચાર

ફાકા—યેહ ભી નોટ કરલીજીયે સરકાર.

ભુકી—બસ અબતો ચરખા કાંતેંગે, કમાયેંગે ઓર મઝે ઉડાયેંગે, અગલી બાતોંકો જાનેદો મેરે ગમખ્વાર

ફાકા-યેહ ભી નોટ કરલીજીયે સરકાર

[બેહયા ખાનમ ખદ્દરકે કપડે પહેનકર આતી હયે]

બેહયા—પ્યારે અબ્બા મયેં આજસે ફેશન ફીટકારતી હું, ઓર બેહયાઇસે તોબા કરતી હું, ગવન ઓર જાકિટકી જગેહ અબ ઇખ્તીયાર કરતી હું ખદરકા કુરતા ઓર ખદરકી સીલવાર

ફાકા—યેહ ભી નોટ કરલીજીયે સરકાર, શુક્ર હયે તેરા પરવર દિગાર.

બેહયા—બસ આજસે મેરા નામ બજાએ બી. એચ કોલટાર કે હોગા બીબી શર્મસાર

(સબકા ગાના)

સબ ચર્ખા કાંત કમાએંગે, ઓર ખુબ મઝેસે ખાયેંગે
હમ સાટિન લઠ્ઠા છોડેંગે, અબ ખદર ખુબ સજાયેંગે,
જબ ચર્ખા ચું ચું સુનાવેગા તબ ચર્ખેકો ચક્કર આવેગા
ઓર દુશમનકો ગભરાવેગા, હમચર્ખા ખુબ ચલાયેંગે

[દોહા]

ખદર નામસે અબતો પ્યાર હયે.
ઓર શટિને સે સબ ખાર હયે
યેહી બિન્તી સબસે મેરી કાંતો
ચર્ખા તો બેડા પાર હયે

સબ ચર્ખા કાંત કમાયેંગે

(ગાતે ગાતે સબકા જાના પરદેકા ગીરના)

સીન ખત્મ.

બાબ તીસરા-સીન પાંચવા.

કેમ્પ ગાઝી સુલતાન સલાહુદીનકી.

(તમામ તુર્કી સરદારાને ફોજકાદર્જા બદરજત બયઠે નઝર આના)

ગાઝી--કાઝિ સાહબ મેં તાજજુબ કરતા હું કે તારક એ અબ તક કયું વાપિસ નહિં આયા.

કાઝી—ઇન્શાઅલ્લાહતઆલા જલ્દ આને વાલા હયે

(જનરલ મુસા આતા હયે ઔર સલામ કરતા હયે)

ગાઝી--કયું બહાદુર મુસા કુચ્છ કહેના ચાહતે હો

મુસા--આલીજાહ શેખ અબ્દુલ્લાહ હાકિમે બેતુલ મુકદસ ઔર ઉનકી, અહલ્યા મએ સાહબઝાદી વ નમક હલાલ ગુલામ વફાદાર કે દરે દોલતપર હાઝિર હયેં, રોમનોં કે ઝુલ્મસે ભટકતે થે મુઝે ઇતિફાકન મીલ ગયે, ઔર મયેં હુઝુર કી ખિદમતમેં પેશ કરનેકે લીયે હમરાહ લાયા હું.

ગાઝી—શાબાશ તુમને અચ્છા કામ કીયા. શેખ અબ્દુલ્લાહસે મીલનેકા મુઝેભી ઇશ્તીયાક થા, અચ્છા સાથ ઇઝઝત કે લાવ.

મુસા—બહોતખુબ

(જનરલ સબકો હમ રાહ લેકર આતા હયે)

ગાઝી—આવ આવ મેરે મહેરબાન ભાઇ શેખ અબ્દુલ્લાહ આવ મેરે પાસ આકર બયઠો.

શેખ—હુઝુરે અનવર મયેં ગુલામાને ગુલામ હું, કદમોંમે પડે રહેનેકા ખ્વાસ્તગાર હું.

ગાઝી—નહિં, આપ મેરે ભાઇ હયેં, અઝીઝ હયેં, મુસલમાન કોમકે બર ગુઝીદા બુઝુર્ગ હયેં, બયઠો બયઠો મેરે ભાઇકે બેર ખ્વાહો તુમભી મેરે પાસ બયઠો.

ઝુબેદા—અયે આદિલ સુલતાન હમારી જાન તુજપર કુરબાન હમ બેકસ મુસલમાનોંપર રોમન કોમને વોહ ઝુલ્મો સીતમ તોડે હયેં, કે જીસસે ઝમીનો, આસ્માં પનાહ ચાહતે થે, પરીન્દ ચરીન્દ ભી મુસલમાનોંકે હાલે ઝારપર આંસુ બહાતે થે. મગર યહ ઝાલિમ રોમન તરસ ન ખાતે થે, બુઢીયાં નોચી ગઇ શીર ખ્વાર બચ્ચોંકો

નેઝેકી નોક પર ઉઠા ગયા, ઇસલામકે બહાદુર નવજવાનોંકા આગકો દહકતે હુએ અંગારોં પર નંગે પાઉં ચલાયા ગયા, દરો દીવારસે પનાહ પનાહકી આવાઝ આતીથી, મગર યેહ ઝાલીમ કોમ ફીરભી ઝુલ્મ પર ઝુલ્મ કીયે જાતીથી. બેતુલ મુકદ્દસમેં બે ગુનાહ મુસલમાનોંકે ખુનકા દરીઆ બહાયા ગયા, કીલ્લેકી દીવાર પર છે-છે ફુટ ખુન ચઢ ગયા, ઇન ઝાલિંમોને........ઇસિ તરેહ બરબાદ કીયા.

શએર—જીસ તરેહ બરબાદ કરતા હયે કોઈ હથવાનકો
ઝાલિમોંને યું મીટાયા હસ્તીએ ઇન્સાનકો

ગાઝી--બાનો સાહેબા આપ ન ગભરાયેં, યે સલાહુદ્દીન સિર્ફ સરપે તાજ રખનેકા બાદશાહ નહિં હયે, બલ્કે ઉસને અપની જાનકો ઇસિલામી કામોંકે લીયે વકફ કર દીયા હયે, યેહ ગાઝી તુમારી જાનસે ઝિયાદા હિફાઝત ઓર ઇઝ્ઝત કરને કો તૈયાર હયે, ઓર ઉન બે ગુનાહ મુસલમાનોં કે ખુનકા ઇન્તીકામ લેના મેરા કામ હયે

શએર—મેદાને કારઝારમેં જીસદમ મેંય જાવુંગા
નુસરતકા ઢંગ સાફ જમાકર દીખાવુંગા
દું વોહ સઝા અદુકો કે જીના હરામ હો
અયેસા મઝા ચખાઉં કે દુન્યામેં નામ હો

વહીદા—અચ્છે ગાઝી ક્યા તુમ હમેં હમારા મકાન વાપિસ દીલાઓગે.

ગાઝી—હાં અયે માસુમ લડકી તુમારા ઘર વાપિસ દીલાયા જાયગા બહાદુર યુસુફ ઇનકે લીયે આરામો આસાઇશકા સામાન કરો, ઓરશાહી ખયમેમેં પહોંચાલ, ભાઇ અબ્દુલ્લાહ જાઇએ, તશરીફ લે જાઇએ, ઝરા આરામ ફરમાઇએ.

શેખ—આલી જાહ મયેં ભી જનાબકે સાથ હમરાહે જંગ મેં શરીક રહુંગા.

ગાઝી—મુનાસિબ હયે વકતપર દેખા જાવગા

(તારકએ આકર સલામી અદા કરતે હયેં)

તારક—હુઝુર અનવર ગાઝીકા હુકમનામા પહોંચા આયા હું, ઓર અપને હમરાહ મેમ્બરાને અન્જુમનકો લાયા હું,

ગાઝી—બહાદુર જમાલ આપ જાયેં ઓર અપને હમરાહ ઉનકો સાથ લેઝાકે હમારે રૂબરૂ લાયેં.

જમાલ—જો હુકમ.

(જાના-રમલા વગેરા આતે હયેં, ઓર શાહી આદા બજા લાતે હયેં.)

રમલા—હમ સબ સુલતાની મહેરબાનીકા શુકીયા અદા કરતે હયેં,

ગાઝી—અહા આવ મયેં નવાઝિશ કરતા હું,

રમલા—આલી જાહકી જો શરાએતે સુલ્હે હયેં, હમ ઉનકો સુન કર ઝરા ગોર કરના ચાહતે હયેં.

ગાઝી—હાં તો લો સુનો, અવ્વલ તો યેહ કે તુમ બેતુલ મુકદ્દસમેં રહેના ચાહતે હો તો ઉસકી હુકુમત મુસલમાનોંકે સિપુર્દ કરો મયેં વાએદા કરતા હું કે જીસ કદર ઝમીન તુમ લોગોંસે કાસ્ત હો સકેગી. મુફત અતા કી જાયગી ઓર જીસ કદર રૂપીઆ દરકાર હોગા શાહી ખઝાનેસે દીયા જાયગા. દોયમ તુમકો દગાસે બાઝ આના પડેગા, ધોકા ફરેબકે લીયે હલફ ઉઠાના પડેગા–સોયમ તુમારે મઝહબી ઉસુલોંમેં રખના અંન્દાઝી નહિં કી જાયગી જીસ તરેહ ઓર કોમેં બેતુલ મુકદ્દસમેં આઝાદ રહેતી હયેં, તુમકો ભી આઝાદી દી જાયગી, મુઝકો માલુમ હયે કે યેરૂશલમ એક મુકદ્દસ સર ઝમીન હયે, ઇસ લીયે ઇનશાની ખુનસે આલુદા કરના નહિં ચાહતા, તુમ અપની ફોજે શહેર પનાહસે હઠા દો, ઓર કીલ્લે પર ઇસ્લામી ઝંન્ડા લગા દો.

રમલા—મયેં રોમન કોમકે એક બા ઇખ્તીયાર સર્દાર હોનેકી હેસીયતસે ઇસ મસ્લેહતકો ના મંજુર કરતા હું, ઓર નિહાયત જુરઅત, ઓર મુસ્તએદીસે, મોઅજજીઝ ગાઝીકો એલાને જંગ દેતા હું.

ગાઝી—બહોત ખુબ જોઇએ, મુકાબિલે કે લીયે તઇયાર હો જાઇએ.

રમલા—બહેતર હુઝુરે અનવર.

(રમલા ઓર ઉસકે સાથીબાકાયદા સલામ કરકે જાતે હયેં)

ગાઝી—અફસોસ મયં ચાહતા થાકે બેગુનાહ ઇનસાનોંકા ખુન ન બહાયા જાય મગર અય રોમન વહેશી દરીન્દો તુમ અપની આદતસે બાઝ ન આયે. બહાદુરાને ઇસલામ તુમ અપની ખુંખ્વાર તલવારોંકો મ્યાનસે બાહિર નીકાલો. ઓર અપની તેગોંકી રવાનીસે દુશમનાને ઇસલામકે ખુનકા દરીઆ બહાદો, અપની તલવારેં રાહે હકમેં બુલન્દ કરો, ઓર ઇસલામકે નામપર અપની જાનેં કુરબાન કરો.

શએર—ગાઝી ગઝબકી આગસે દુશમનકો જલાદો
વર્કે જહાંસે હુર્ફે ગલત જાન મીટાદો
તલવારોંકી ઝંકારસે એક શોર મચાદો
ઇસલામકી કયા શાન હેય યેહ ઉનકો દીખાદો

મુસા—હુઝુર કે હુકમકા ઇન્તીઝાર થા, વર્ના બેતુલ મુકદ્દસકા ફતેહ કરના હમારે લીયે કયા દુશવાર થા

શએર—મેદાને કારઝારમેં જોહર દીખાયેંગે
બેતુલ મુકદ્દસ આજહી સર કર દીખાયેંગે
તેગોંકો અપની ખુનમેં ભરકર દીખાયેંગે
જો આજ કહે રહે હયેં વોહી કર દીખાયેંગે

ગાઝી—લડાઇકી બિગલકા હુકમ દો, ફોજકો હિમ્લા કરનેકે લીયે તૈયાર કરો. (તેવર બદલ કર) રોમન વહેશીયો અબ તુમકો ગાઝી સુલતાન સલાહુદ્દીન ફાતહે એયુબીકી તલવારસે પનાહ મીલના દુશવાર હયે, યેહ ગાઝી તુમસે શહીદાને બેતુલ મુદ્દસકા ભીફનાક ઇન્તીકામ લેગા.

મુસદ્દસ—કારી ભરોસા હયે મુઝે રબ્બુલ અનામકા
સરકા હુવા હયે તેબસે ઘુંગટ નિયામકા
ઉઠ્ઠા હયે આજ ગેઝમેં યેહ હાથ ઇન્તીકામકા
ડંકા બજેગા દહેરમેં અબ મેરે નામકા.
રોમનકા નામ હુર્ફે ગલતસા મીટાઉંગા
ઇસિલામકી મયં શાન જહાંકો દીખાઉંગા
(જાના)

સીન ખત્મ.

બાબ તીસરા-સીન છઠ્ઠા.

અગલા જંગલ.

[રોમન કોમકી કવાએદ ઓર ગાના]

ગાના

દુશમન પર ટુટો બીજલી બનકર કારઝારમેં
ખંજર બરછી, ભાલા તોપ ઓર તુફંગ
કરના જંગ-બેદિરંગ. દુશમન જંગ

દુશમન ન જાયે છુટ દેના અમાં ન એગુમાં
દુશ્મનકો લેવેંજાં દુશ્મનપર ટુટે
[બા કાયદા કવાએદ કરતી હુઇ ફોજ ચલી જાતી હયે]
સીન ખતમ

બાબ તીસરા-સીન સાતવાં.

મેદાને જંગ

ગાઝી—શાબાશ બહાદુરાને ઇસલામ આગે બઢ્હે ચલે જાવ, દુશમનોસે માસુમ શહીદાને બેતુલ મુકદ્દસકા ઇન્તી કામ લો, વોહ દેખો દુશમન ભાગ રહા હયે, બઢ્હો બઢ્હો થામલો.

સબ—(નારા) અલ્લાહો અકબર

(સબ ચલે જાતે હયેં)

(આના ફોજે રોમનકા)

પેતરીસ—અફસોસ કયસી બુઝદીલી, કયસી કમહિમ્મતી, બહાદુરો ક્યા રોમન કોમકા નામ ડીબોવગે. બઢ્હો બઢ્હો આગે બઢ્હો કદમ પીછે ન હટાવ.

રમલા—સીપાહીઓં કે કદમ ઇસલામકે બહાદુર શેરોંકે મુકાબિલે મયેં નહિં જમતે હમારે સિપાહી મુકાબીલે મંય નહિ થમતે.

(આના ફોજે ઇસિલામા ઔર મુકાબિલા કરના લશકરસે)

ફોજે ઇસલામ (નારા) અલ્લાહો અકબર

પેતરિસ—યેહ કયા હુઆ

મુસા—ચલ મરદુદ સામને આ

પેતરિસ—તુ મેરે હાથસે બચકર ન જાયગા

મુસા—દેખા જાયગા

(પેતરિસ ઔર મુસાલડતે હયેં, રમલા ઔર તારક દોનું લડતે હયેં પેતરિસ મગલુબ હોતા હયે, રમલા ફરાર હોના ચાહતા હયે તારક હાઇર કરતા હયે)

ફોજે ઇસલામ—[નારા] અલ્લાહો અકબર

ગાઝી—શાબશ.

રોમન સિપાહી—(પનાહ માંગતે હયે) પનાહ પનાહ ગાઝી સુલતાન સલાહુદીન હાતહે એયુબીકી તલવારસે પનાહ ખુદાકે વાસ્તે પનાહ

પેતરસ—તોબા તોબા દુન્યા કો હંસાતે હો મુસલમાનોંકે એક ખુદાકા વાસ્તા દેકર રોમનોંકે હરઝન ખુદાઓંકો શરમાતે હો.

ગાઝી—શીન્નાર

મુસા—લે સુરદાર

(પેતરિસકા મારા જાના)

રોમન સિપાહી—અમાન ખુદાકે લીયે અમાન

ગાઝી—બહાદરને ઈસલામ, રોકલો દસ્તે ઈન્તેકામ ઈન સબકો પનાહ, દીજાય, ઓર આઝાદ કીયા જાય, શાબાશ બહાદરો કીલ્લએ બેતુલ મુકદ્દસ પર ઇસ્લામી ફરેરા (ઝંડા) ઉડા દો. દુન્યા- શાને ઇસ્લામ દીખાદો.

ફોજે ઇસલામ—અલ્લાહો અકબર (કિલ્લેપર ઝંન્ડા ચડા દેના બાદ સબકા જાના)

સીન ખત્મ.

બાબ તીસરા—સીન આખરી

દરબાર વ તાજપોશી.

(શામીશગર્રોકા મીસરી નાચ કરના.)

(ડેન્સ)

ગાઝી--દિલાવર મુસા મેરે ભાઇ શેખ અબ્દુલ્લાહકો તાજ પહેનાયા જાય, ઓર હાકીમે બેતુલ મુકદસ બનાયા જાય.

મુસા—જો ઇરશાદેવાલા

શેખ—યેહ સબ. [ગાઝીકે કદમોંકી પરફ ઈશારા કરકે] ઇન મુબારક કદમોંકી બદોલત હયે

સુએદા ખુદા, રહેમ દીલ સુલતાનકા ઈકબાલ બુલન્દ કરે.

[શેખ અબ્દુલ્લાહકો તાજ પહેનાના]

સબ—આમીન આમીન

(ઈસ્બેલા આતી હયે)

ઈસ્બેલા—મયેં રહેમ દીલ ગાઝીકે પાસ અપની ફરીયાદ લાઇ હું, રોમનો કે હાથસે સતાઈ હુઇ હું

ગાઝી— અયે લડકી તુ કોન હયે !

ઇસ્બેલા—રોમનોં મેં ઇસ્લામી ઔરખત હુ,

ગાઝી—કયા ચાહતી હયે !

ઇસ્બેલા—નેકોંમેં નામ-ઔર કબુલે ઇસ્લામ

ગાઝી—કાઝી સાહબ

કાઝી—ઇરશાદ

ગાઝી—ખુદાકી વહેદાનીયતકા ઇકરાર કર ઔર સદક દીલસે કલ્મા પઢહ.

ઇસ્બેલા—મયે. સચ્ચે દીલસે ખુદાકો અહદ ઔર સચ્ચા જાનતી હું. ઔર ઉસકે રસુલકો બરહક જાનતી હું ઔર

(કલમા પઢહ કર મુસલમાન હોતી હયે)

લાઇલાહા ઇલલલ્લાહ મુહમ્મદુ રસુલ્લલાહ.

શએર—

જીગરપર નકશ હયે મેરે ઝબાં પર ઉસકા કલ્મા હયે

મોહમ્મદ ઉસકા બર હક હયે ખુદા વાહિદ હયે સચ્ચા હયે

કાઝી—હુઝુર અનવર મુંતાબિક શરએ ઇસ્લામકે ઉકદ ભી કરદેના ચાહિયે,

ગાઝી—ચુંકે મેદાને જંગમેં સબસે બઢહ કર, શુજાઅત ઔર મરદાનગી મુસા પાસાને દીખાકર શાને ઇસ્લામ જતાઇ હયે, ઇસ લીયે જલ્દીસે ઇસકા ઉકદ પઢદા જાય.

સબ—બહેતર હયે,

કાઝી—શએર (મુસાકા હાથ ઇસ્બેલાકે હાથમેં દે કર)

હમેશા અયેશસે ગુઝરે રહો આબાદ દુન્યા મેં

ન દેખો રંજો ગમ કોઇ રહો દીલ શાદ દુન્યા મેં

સબ—આમીન. આમીન આમીન.

[સહેલીયુંકા અરબી નાચ નાચના તમાશેકા ઇખ્તીતામ પાના આખરી ડેપરદીનકા આહિસ્તા આહિસ્તા ગીરના.]

તમામ શુદ.

યે ડ્રામે છપકર તૈયાર હય

ઝીનદા યુનીવરસીટીપર હર્ફે કોમી-યતકા સબક દેનેવાલા ઔર ભુલે ભટકે ઈન્સાનોંકો રાહરાસ્તાપર લાનેવાલા **કોમી દીલેર** ઉર્ફે **વતન બંસરી** કીંમત ૦ ૧૦-૦	પારસી ઇમ્પીરીયલ થીએટ્રીકલ કંપની મુંબઈકા ખેલા હુવા **જંગે ત્રાબ્લીસ** ઉર્ફે **તુર્કી ખાતુન** કીંમત ૦-૮-૦
ધી ન્યુ આલ્બર્ટ થીએટ્રીકલ કંપની ઑફ પંજાબકા મશહુરો માફક નયા ડ્રામા **દર્દે-જીગર** કીંમત ૦-૧૦-૦	ધી આલફ્રેડકા મશહુરે આમ ડ્રામા **ચલતા પુર્ઝા** કીંમત ૦-૮-૦
માસ્તર રહેમતઅલીકી પુરજોર કલમસે લીખા હુવા **જલ્લાદ આશિક.** કીંમત ૦-૮-૦	માસ્તર જરીફકી પુરજોર કલમસે લીખા હુવા **બાદશાહે ખુદા દોસ્ત** કીંમત ૦-૮-૦
માસ્ટર રેહમતઅલીકી પુરઝોર કલમસે લીખ્ખા હુવા કાબિલે દીદ ડ્રામા **તસ્વીરે રહમત** કીંમત ૦-૮-૦	માસ્તર રહેમતઅલીકી પુરજોર કલમસે લીખા હુવા **મહોબતકા ફુલ** કીંમત ૦-૧૦-૦

હરકીસમકી કીતાબેં મીલનેકા પતાઃ—

વકીલ બુક ડીપો—મોહંમદઅલી રોડ અહેમદાબાદ